

Nyugatplusz

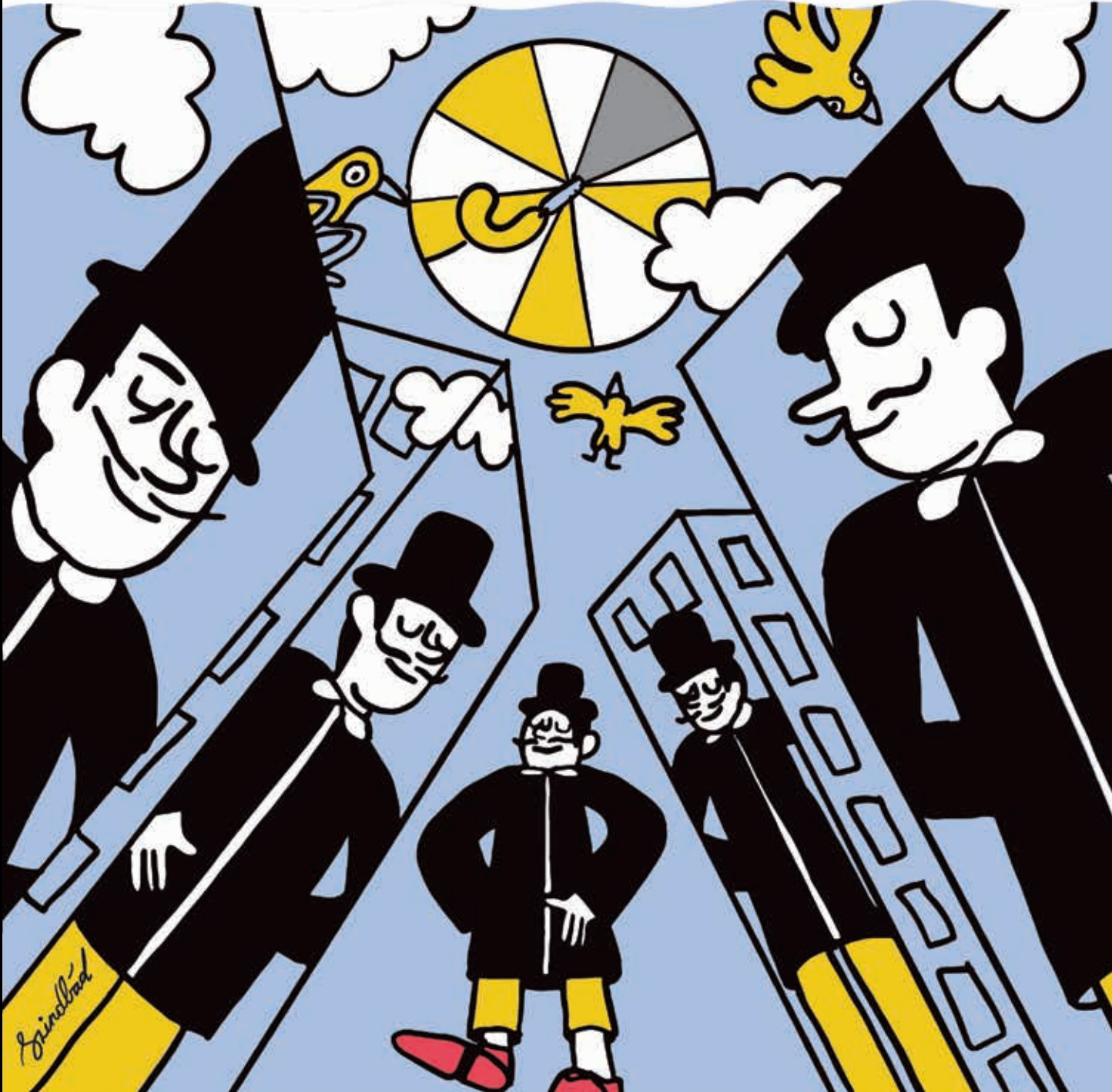
XII. évfolyam 2. szám

ALAPÍTÓK: RAFFAI FERENC, SZABÓ ZOLTÁN ATTILA (FŐSZERKESZTŐ)
FŐVÉDNÖK: KONYÁRI JÁNOS 1951–2017

újnyugat

IRODALMI KÖR

„Mintha az egész város felett egy nagy szürke esernyő volna kinyitva...” (Krúdy)



Nemzeti
Kulturális
Alap

A Nyugat Plusz szépirodalmi folyóirat 2025. évi jubileumi különszámának megjelentetését a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

Ára: 2500 Ft



”**F**igyelemre méltó már maga a tény is, hogy az egykori **NYUGAT** hagyományát a címében is vállalja, s ennek megfelelően a magyar irodalom új és újabb nemzedékeit ennek a hagyománynak a folytonosságában közli, értelmezi és értékeli. A lap szellemi bázisát jelentő **Újnyugat Irodalmi Kör** sokrétű tevékenységét, főképp tehetség-gondozói munkáját is ismerem és eredményeit elismerem.”

TÓZSÉR ÁRPÁD

újnyugat
IRODALMI KÖR



Jókai 200



ZILAHÍ NONO: In memoriam Jókai Mór

Fővédnök: Konyári János 1951–2017
Alapító-főszerkesztő: Szabó Zoltán Attila
Alapító-lapigazgató: Raffai Ferenc
Szerkesztő: Bolemant László
Művészeti vezető: Kovács Gábor
Olvasószerkesztő: Lengyel Mária
Grafika: Jásdi Juli

Szerkesztőségi e-mail (írásművek küldése):
happycaroffice@gmail.com
Szerkesztőségi e-mail (lappal kapcsolatos
információk): nyugatplusz2012@gmail.com

A kiadványban szereplő illusztrációkat,
fotográfiákat készítette:
Bolemant László, Jásdi Juli, Kovács Gábor,
Miske Emő, Zilahi Nono

Felelős kiadó:
EREF Szolgáltató Nonprofit Betéti Társaság
(2097 Pilisborosjenő, Panoráma út 12.)
Kapcsolat: erefbt@gmail.com
Kiadásért felelős személy:
Raffai Ferenc ügyvezető

A Nyugat Ma első száma 2010. október 23-án
jelent meg. © Szabó Zoltán Attila
(Újnyugat Irodalmi Kör)

Nyomdai munkák: Stanctech Digital Kft.
1047 Bp., Baross u. 11-15.
Felelős vezető: Hermann Nikolett ügyvezető

Terjesztés: országszerte a kiemelt
könyvesboltokban, antikváriumokban,
lapterjesztő pontokon, könyvbemutatókon,
kulturális eseményeken. A KELLŐ
Könyvtárellátó Kft-nél, valamint a
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK)
tagkönyvtáraiban
Nyugat Plusz Extra [Magyar Elektronikus
Könyvtár – MEK-23829]

Előfizetéssel és terjesztéssel kapcsolatos
egyéb információ:
nyugatplusz2012@gmail.com

HU ISSN HU ISSN 2064-2458

Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. A folyóiratban, kiadványokban megjelentetett művek csak a szerző, illetve a kiadó írásbeli engedélyével sokszorosíthatóak. Ez a nyilatkozat a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 36. § (2) bekezdésében foglaltak szerint tiltó nyilatkozatnak minősül.

Nyugatplusz: lépést tartva a gyorsuló idővel, dacolva a korszellemmel

A 15 éve élő(!) Nyugat Plusz irodalmi folyóirat a kor kihívásainak megfelelően az olvasók, de a könyvtárak, a gyűjtők igényei szerint is változik, formálódik. 2022/2023 óta ún. könyvújság-formában jelenünk meg. (2025-ben immár másodszor.) Erre azért van szükség, mert – a gazdaságossági szempontok mellett – bookazine-kiadványaink eddig mind hazai és külföldi olvasóink, mind a könyvtári szakemberek részéről pozitív visszajelzéseket kaptak. Tartalom és forma – ugyebár.

(Egyúttal az orgánomot így kiszabadíthattuk a csak a szennynek és a nagysemminek kedvező „modern” lappiacról, helyette mindenhol ott vagyunk, ahol – legyen szó akár újságról, akár könyvről – elhivatott, korrekt kereskedők fogadják be a kiadványt.) A lap (könyv?!) a Magyar Elektronikus Könyvtárban (MEK) is fellelhető, így azok az Újnyugat Irodalmi Körhöz kapcsolódó, összegző jellegű kiadványok is, mint amilyen 2021-es Újnyugat Antológiánk volt.

„Ne csapj le rám, fejsze, ne sodorj magaddal szél...” (Kassák)

A kiadó

Nyugatplusz

A kortárs irodalomban és a társművészetekben is komoly dilemmaként fogalmazódik meg, hogy a posztmodern elméleti és esztétikai belátásai után milyen irányba lehet mindezt folytatni. Az Újnyugat Antológia szerzői a modern irodalomban látják azt a kikezdhetsélen mintát, amelyhez minden körülmények között sikerrel lehet visszanyarodni, s a kötetbe felvett szerzők teszik ezt úgy, hogy nem lesznek az egy évszázaddal korábban virágzó irodalmi kultúra és közízlés epigonjai. A kötetben szereplő írások az Újnyugat Irodalmi Kör szerzőgárdájának tollából származnak, tudatosan kapcsolódnak a nyugatosok világról és irodalomról kialakult világfelfogásához.”

[HTTPS://WEBSHOP.KELLO.HU/UJNYUGAT-ANTOLOGIA](https://webshop.kello.hu/ujnyugat-antologia)



KÖNYVTÁRELLÁTÓ

Tartalom

Nyugat – ma

Szabó Zoltán Attila: Játékok, szabályok... / 40 kérdőjel	9 / 27
Vörös István: Milyen siker? / A jobbához.....	10 / 27
Tózsér Árpád: Siva-tag / Vörös kanca a tavon	11
Z. Németh István: Közönség / Túl messze / A beállított... / Hajóvonták...	12 / 23
Kovács Balázs: itt állok a lennon-falnál / jelenidő	14 / 22
Schwalm Zoltán: Ozzy t(R.I.P.)	15
Rilke 150 (plakátművészeti összeállítás)	16
M. Fehérvári Judit: Érettségi előtt	22
Póda Erzsébet: Álommunka	24
Bíró József: Patchwork	28

Manézs

Németh Nyiba Sándor: Pillanatfelvételek Krúdy Gyuláról	31
Miske Emő: Kassák és mi	34
Bozók Ferenc: Tamkó Sirató Károly, a Világúr szeretője	37
Veres Tamás: Kik vagyunk? / Láb / Ha meglátlak...	39 / 40
Debreczeny György: betonból van az óriáskerék / A meglékelt ... / hiányok	40 / 45
Molnár József: Szimfóniák.....	41
Kégl Ildikó: Költők, kísértetek.....	42
Csontos Márta: Időkapu / Szinyei Merse.....	42 / 49
Filip Tamás: Szövetség / Vidamar / Mámor	42 / 43 / 44
Turbók Attila: Dobszóló	43
Bolemant László: Bár a balkonon / A hamut / határúton	44 / 50
Antal László: Ámulok	44
Ferenczfi János: Áldás	45
Keömléy Anna: A jóslat	46
Vörös István: Melyikünk idősebb?	47
Acsai Roland: Itt lehettem / Pávatoll a havazásban	47 / 51
M. Fehérvári Judit: „Hic locus est...”	48
Morkuszt Tamás: Kamu kollázs	50
Fehér Kinga: instagram / fish / eye	52

Horváth Gábor Miklós: betűim / harang / június	53
Schwalm Zoltán: Nyári emlék, 2050.	53
Bak Rita: Római-part, augusztus – Lator László: Szárszó, November című versére	53

Látótér

Falussy Lilla: Dobozba zárt unalom	55
Z. Németh István: Nézem a dobozt	56
Szabó Zoltán Attila: Az apróporszem-ember katartikus kalandjai	58
Horváth Gábor Miklós: Magyar filmek nyomában	61
Miske Emő: Petőfi-verskollázs III.	62

Vadkelet

Ladik Katalin: Slavko Matkovic	64
Szabó Palócz Attila: A nyílt forráskodú Alan Ford	65
Slavko Matković: Deautorizáció (Szabó Palócz Attila fordításában).....	66

Nyugat – ma

Nyugatplusz

SZABÓ ZOLTÁN ATTILA

Játékok, szabályok, tárnamélyi létformák

„A szívással nincs gond, hát lépünk tovább.”
(Sub Bass Monster)

Míntha egy gigantikus sóhivatalban léteznénk, ahol a sóbányából olykor fel-felmerészkedő szorgos sókitermelőket (dekára/kilóra) adják-veszik. Méregetik. Megmosolyogják. *(A mindent szívesen félreértők kedvében járva, gyorsan megjegyzem: ezen sorokat nem a paradisi sóbányában történt tragikus események ihlették, mivel a szöveg néhány nappal korábban íródott, ebben az értelemben tehát nem is aktuális, más nézőpontból azonban: abszolút update! – a szerk., avagy a szerző.)*

Míntha a sóhivatal – ami egyre csak „hízik”, s amely egyszerre bombabiztos erőd, lég- és ugrálóvár – aktákkal, dossziékkal, mappákkal, notebookkal járó-kelő, az ebédidőt soha el nem feledő munkatársai azért lennének, hogy (pusztán) legyenek. Egy megoldandó egyenlet örökös ismeretlenjei.

Ők akarva-akaratlanul is mint kíméletlen erőnléti edzők, úgy tartják karban a ziháló bányászokat, akiknek az amúgy is meggörbült hátára fel-felkapaszkodhatnak, s mint valami finoman tébolyodott testnevelési órán, barátságosnak tetsző vállon veregetésekkel útba igazítják a bányalónak tesztelt, valójában szemlesütve (gyalog) galoppozó tárnamélyi létformákat. Utóbbiak feladata, hogy elhiggyék, a játék értük van, a játékszabályokat nekik írják, de persze azt is illik megérteniük, hogy ez az egész a sóhivatali szorgoskodók nélkül nem menne ám, mert hivatal nélkül nem keletkezik só; a pozitív töltésű kationok meg a negatív töltésű anionok talán megszűnnének létezni a világegyetemben, ha a (pusztán) létezők inspiráló ténykedése egyszerűen nem lenne már része a gondosan hömpölygő folyamatnak.

Igen, amikor a sóbányászok egyre nehezebb helyzetét próbálom megragadni e vázlatpapiroson, az alkotókra, a művészberekre gondolok!

Képtelen vagyok megsaccolni ugyanis, hogy egyetlen mai sóbányász íróra, hangjegyzás muzsikus(s)ra, fejlámpák fényében „röpködő” mozikreátorra, füstömunkásra /satöbbire, hány meg hány chief brand officer, menedzseristenység, szaktanácsos, szakértő, szakolvasó, szakaszszisztens, szakbarbár juthat. S hogy mialatt a motor (a szív) egyre zsugorodik, mekkorára húzhat (még) az aksi, s hogy (mégis) mennyi mázsát nyom ma a temérdek papiros, a megannyi szerződéstervezet, kontraktus és klauzula. A cetlihalom.

„Bűvös körömből nincsen mód kitörnöm” – írta Babits *A lírikus epilógjában*, és ezt az érzést szinte valamennyien ismerjük. (Rendben, a fölkenet trend- és szóvadászok – akik közt olyan húzónevet is ismerünk, aki utánozhatatlan helyeskedéssel képes igazi írók és költők „elhagyott bőrébe” bújni, majd kigöngyölni onnan haldan szent magánéletük elfelejtettnek hitt galacsinjait –, vagy a mindenkor és mindenhol törleszkedő gumigercű kultúrartisták és más agyonajnározottak nem tartoznak e körbe.) Tartok tőle, az iratok, a papirosok, az Excel-táblázatokba pakolt önfelmentő bejegyzések összkarakterszáma összenyomni látszik a gondolatokat, a szép szót. Sub Bass Monsterrel búcsúzom:

„A négyütem marad, bárki bármit szuszog.”



VÖRÖS ISTVÁN
Milyen siker?

„Ha azt mondom, hogy könyvem egy kicsiny olvasói körnek szánom (ha ugyan körnek nevezhető ez), nem azt akarom mondani, hogy e kör, felfogásom szerint, az emberiség elitje, ám ők azok, akikhez szólok.”

Ludwig Wittgenstein: Észrevételek 1931 Kertész Imre fordítása

Ha azt mondom, könyvemet
egy kicsiny olvasói körnek
szánom, máris elbizakodott
vagyok, mert ki mondta,
hogy könyv lesz belőle.

Különben persze ideális,
egy meg se jelent könyvet
meg se született olvasók
olvasnak. Lehetetlen?
És mért jobb ez? Könyvtár
mélyén porosodó, polcok
között elveszett könyvet
halottak olvasnak.

Vagy ez: sikertelen könyvet
sikeres olvasók olvasnak.
Fordítva? Sikeres könyvet
sikertelen olvasók?
Csak a sikertelen ember
menekül olvasásba?
Csak az oktalan ember
menekül az olvasás elől?
Aki igyekszik mindenre
okokat találni, előbb-utóbb
sikerrel jár. Céljaink határozzák
meg sikerünk minéműségét.

Ha azt mondom, könyvemet
egy kicsiny olvasói körnek
szánom, elfeledkezem
a háromszögről, téglalapról
és a végtelen felborult jeléről.

TÓZSÉR ÁRPÁD
Siva-tag

A sivatagban Siva tagján töpreng a költő.
Hány hímtagja lehet, ha karja harminckettő? --
A költő a pórusain át tanul vizelni, fordulna falnak,
hogy ebként takarja magát, de a sivatagban nincs fal,
későn veszi észre: egy fekvő tevét néz annak.

A sivatagban taxi sincs, csak szintaxis van,
s a szín-taxis színmagyar, úgy hívják, Ipszilon István.
Kérdezd a hívó rímet, mért éppen Ipszilont hívta
meg e versbe nyelvsofőrnek. A felelet: itt minden
nyelvi véletlen, minden csak létezőminta.

A ledér strófákat s szó-fákat meleg szél fújja,
melynek földi és égi mélyekbe készül hatolni ujja. --
S mindez a Siva tagjai közötti útvesztők paródiája:
a táncoló isten a kozmikus vég s kezdet csárdását járja.
Ki tudja, hogyan szorult egy vigyorgó emberféle alá!

Vörös kanca a tavon

*Péterfali halastó, halastó,
beleestem kocsistó', lovastó'.*

Megyek haza. Mindegy, merre indulok,
fejemben minden út a Templomdombon
meredező bazilikánkhoz vezet. A sok-
szoknyás néném, ángyaim gyalogútja a
Csere-tetőn a legfecsegőbb, ezen az úton
hamarabb beérek a falu mindennapjaiba,
mint a faluszéli házunkba. Az egykori Sáros köz-
ség után maradt holdkrátterszerű völgy
és azt mellőző országútrész a félmítoszi
időkbe csábít, a meredeken délnek tartó
s az országhatár által merőlegesen elvá-
gott köves út közelebbi históriákat idéz.
Amint látni, mindegyik külön történet,
hiába vezet valamennyi az én Rómámba.
A negyedik égtáj útja számomra nem is-
mert. Nem tudom, honnan indul, de azt
mondják, a falu híres halastaváig vezet,
rajta esténként egy vörös kanca vágat a
tóhoz. A parton farral fordul a víznek,
nagyterpeszbe áll, pérája így lefelé for-
dul. Reggel tele van a tó *pilzeni sörrel*.

Z. NÉMETH ISTVÁN

Közönség

Nagyon fontos, hogy élöben próbáljuk ki a dalokat. Ha most kudarcot vallok, megy mindenki, amerre lát. Szögge akasztja a hangszeret, és még jó, ha saját magát megkíméli mindentől. Nem vagyunk már fiatalok. Egy nem túl olvasott internetes lapnak nyilatkoztam róla, hogy bízom mind a tizenkét új dalban, amit mind a tíz ujjunkkal, de főleg az elgyötört lelkünkkel kapartunk ki a hallhatatlanságból a hallhatóságba.

A hallgatóságunknak, ha van ilyen.

R. Miki esküszik, hogy nem leszünk csalódottak. A banda teljes letargiában van. A dobos azt kérdegeti, hogy ha valaki naponta fogyaszt alkoholt, akár kis mértékben is, az már alkoholistának számít-e. A gitárosunk ráförmed, hogy ott van az internet, az mindent tud, ne itt sajnáltassa magát, hogy megromlott a feleségével a kapcsolata. A billentyűsünk félrehívott, és azt kérdegette, szerintem melyik halálnem fáj a legkevésbé. Elborzadva ajánlottam neki meghallgatásra a Roboraptor Blues Band új felvételeit, mondván, hogy ha ők nem veszítették még el a józan eszüket, akkor mi is kibírjuk valahogy. Amióta a mesterséges intelligencia dalai vezetik az összes slágerlistát, és nekünk bujkálni kell az emberi fülek elől, nehéz a hitet megtartani zenésztársaimban. Ők bezzeg könnyen feladnák. Engem pedig olyan fából faragtak, hogy nem engedek a 2048-ból.

R. Miki szerintem nem is ember. Ezzel húztam azelőtt a banda agyát. De itt már senki nem érti a viccet. Csak a mesterséges intelligencia. Ő olyan emberi. A banda tagjai pedig elfásult felsálak, élő emberi szövetek, akiket nem hatnak meg ilyesféle zenekarvezetői szövegek.

Szóval robot barátunk egy szép napon (valójában szélvihar tombolt, és az egyetlen maradék fát is tövestől csavarta ki a próbaterem előtt) egy hengerrel a hóna alatt jelent meg.

– Ez mi? – vakartam a fejem álmosan. – Valami továbbfejlesztett fonográf?

Szó nélkül letekerte a szürke, könnyű fémből készült vacak elejét. Sűrű, szürke füst szivárgott belőle. Önkéntelenül is tettem egy lépést hátra. A többiek közömbösen bámultak, főleg az elején, vagy annyira szégyenkeztek felugrani és fedezékbe vonulni a mutatóvány

láltán, hogy inkább meghaltak volna, mint hogy akár egyetlen izmukat is megmoccsantásák.

Legnagyobb meglepetésünkre a füst intelligensen viselkedett. Tudom, ez így furcsán hangzik, de lassú hömpölygéssel és lomha, megfontolt szóródással létrehozott előttünk egy képet. A kezdetben kétdimenziós rajzolat csakhamar mélységet kapott. Egy koncertterem képét jelenítette meg előttünk.

Döbbenet egymásra néztünk, de csak rövid pillanatot szentelve a meglepődésnek, nehogy lemaradjunk arról, amint egy koncert közönsége bontakozik ki a szemünk láttára. Szó szerint a semmiből. Az ülések, a padok szilárdnak tűntek, a helyüket elfoglaló emberek is rendkívül valóságosnak. Testük immár nem karcolat, tusrajz, szénceruzával felvázolt vonás volt, hanem igazi, élő emberi szövet. Egyre hangosabb, egyre nyüzsgőbb, színesebb.

Szavamra mondom, percek múltán semmilyen kételyed sem volt, hogy ötszáz ember jött el a koncertedre. Nyüzsgöttek, fészkelődtek, felálltak, hogy a későn érkezők is megtalálják a helyüket, egyesek a telefonjukat bámulták, rágógumit rágtak, bizalmas dolgokat súgtak a szomszédjuknak.

Miklósnek akkora arca volt, rá sem fért volna az óriáskivetítőre. A hangosítás olyan tökéletesen szólalt meg, hogy meg kellett fenyegetnem a basszusgitárost, ha most hazamegy azzal a szöveggel, miszerint ezt most csak álmodja, egyszerűen ki lesz rúgva a bandából.

– Hogyan került ide ennyi ember? – kaptam el Miki gallérját.

– Sehogyan – fújta az arcomba a füstöt a fent nevezett gazember. – Ha nem tűnt volna fel neked, ez csak egy virtuális közönség, amit a mesterséges intelligencia generál különféle életkorú, ízlésű, nemű, végzettségű ember mintájából. Nem kell ide hús-vér hallgatóság, az csak piszkít, zabál, iszik, pisál és visszakeri a pénzét, ha a fülkagylói nem az általa szentnek vélt zeneművet kortyolják be.

– Na de... – eddig jutottam hosszú és jól átgondolt mondanivalómban, amikor hallottam, hogy felcsendülnek a nyitány első hangjai, és a közönség hangos ovációval reagál. A billentyűk mögé ugrottam, hosszan fenntar-

tott jobb kézzel, ahogy azt ilyenkor szoktam. Boldogan és büszkén figyeltem, ahogy az emberek felpattannak ülőhelyükről, és tébolyult csápolásba kezdenek a színpad előtt.

Dübörgött a dal, szinte mindenkit megmozgatott, lázba hozott, extázisba taszított. Egy pillanatig arra gondoltam, lám, semmi baj, hogy semmi közöm sem a dalhoz, sem a szövegéhez, pedig mennyit izmoztunk Bercivel azon, hogy az első számnak is legyen kemény mondanivalója, ne csak a dallam ragadja magával a közönséget. Meg persze Pali basszusjátéka, mert az olyan keményre sikeredett, hogy ököllel ütötte a gyanútlan elsőáldozók fejét. Mert ez rock a javából, és aki másra számított, az mihamarabb lépjen ki a kötelezően ráerőltetett közösségi média búvőköréből.

Életünk legjobb koncertjét adtuk. A közönség velünk énekelte legújabb szerzeményeink szövegét, amit valójában még mi sem tudtunk pontosan. Leszaggatták egymásról a ruhát, egyre rekedtebb hangon követelték a ráadást, majd átható, hosszan érezhető izzadátságzagot hagytak maguk után, ahogy lassan elhagyták a nézőteret.

Nem is hagyták el. Valójában lassan elszűrültek, füstté váltak a padsorok között. A dobos és a gitáros ekkor már egy rekesz pezsgőt megittak a kulisszák mögött. Csak én mentem Miki után, mintha az árnyéka lennék, ő pedig szégyenlősen kerülte a pillantásomat.

A hóna alatt szorongatott henger lassan, de biztosan felszívta magába a koncert előtt kibocsátott füstködöt. Miki az asztalra helyezte a varázsdobozt, és az ujjával dobolni kezdett a tetején.

– Ők valójában nincsenek. Csak virtuális a létük, barátom. Már megbeszélték egymás között az élményeiket, azonnal posztolták a közösségi médiában, nagy vitákat gerjesztettek, amiből ti jócskán profitáltok. Fotók, viták, videóbejegyzések árasztották el az internetet. Nézz utána. Nálam kell fizetni.

– Na de hova lettek ezek a...?

– Visszavonultak a semmibe, hiszen sosem léteztek – nevet Miklós. – Megteremtették magukat, ahogy nektek is a hírnevet. Vagy más volt a cél?

Aztán körbe-körbe ismétli magát, hogy ez nem pusztán egy látomás. Mindenkinek külön arca, külön múltja és külön tapasztalata van. Ők azt hiszik magukról, hogy különálló, érző lények, akik eljöttek egy koncertre. Lazítani, kikapcsolódni a dolgozós hétköznapi idegörlő ismétlődéseiből.

Nekem persze már nem jutott a pezsgőből. Hideg csapvizet ittam, és próbáltam elhárítani a fiúk kérését, miszerint ismételjük meg mindezt holnap este.

– Nincs annyi pénzünk, hogy mi fizessünk a közönségnek. Valódi emberek kellene, valódi pénztárcával a zsebükben.

Miki az ajtóban állt. Ijedten szorongatta a telefonját.

– Fiúk, most el kell rohannom.

A hengert persze otthagya. A srácok megtalálták, forgatták, simogatták, szagolgatták, rázogatták. Ijedten kaptam ki a kezükből, még az hiányzik, hogy leejtsék, elrontsák vagy valami baja történjen a varázsdoboznak. Aztán majd fizethetünk jóvátételt.

Mivel Miki nem tért vissza, hazavittem. Gondoltam, másnap úgyszólván érte jön.

Éjfél körül halk sírdogálásra ébredtem. Fültem, felültem az ágyban, az alig hallható vékony hangocska megismétlődött. Valaki jár a lakásban?

Feloltottam a villanyokat, de sehol senki. A keserves, halk sírás nem maradt abba. Benéztem az ágy alá, a szekrények mögé, felhajtottam az asztalterítőt, még a vécéülőkét is.

Hosszú, kínos percekekig tartott, míg sikerült beazonosítanom a hang forrását.

A sírás a hengerből jött. A konyhaasztalon feküdt, és a villany éles fényében mintha megfakult volna fémes szürkésége.

TÖRZSASZTAL SZABÓ ZOLTÁN ATTILÁVAL

WEB TV & CULT

Nyugatplusz





KOVÁCS BALÁZS

itt állok a lennon-falnál, tanácstalanul

a chatgpt szerint főképp azért érdekes,
mert állandóan változik, soha nem láthatjuk kétszer.
de így van ez prága otthonos, halványarany fényeivel,
a károly hídi borgiai szent ferenc szobrával,
de még egy korsó lágy pilseni csapolt sör is mindig másmilyen.

itt állok a lennon-falnál, és ugyanolyan.
nem érzek késztetést, hogy lefényképezem,
vagy hogy ráfirkáljak valamit,
érdekesebbnek találom az előtte álló izgatott embereket nézni,
mint a graffitit burkolatot,
és inkább sunyiban belehallgatok az idegenvezetők
különböző nyelvű beszédébe,
mint hogy az üzeneteket olvassam.

itt állok a lennon-falnál, tanácstalanul.
próbálom vizsgálni, csodálni,
megérkezni hozzá, mint a többiek,
még az emberekből kiváltott hatása se ugyanolyan,
csak ez a fal.

az ideúton mélázom, ahogy a čertovka csatorna
siheder hullámai ringatták a velkopřevorský vízimalom
lassan forgó deszkaléceire rátekeredett hínárokat –
na, az valóban folyamatosan változik,
ahogy a zsvaja azoknak az egyre fogyatkozó utcáknak,
amiket még bejárhatok.

itt állok a lennon-falnál,
a szabadság és egyenlőség egyik meghatározó szimbólumánál,
és kirekesztettnek érzem magam.
nem tudom, meddig kell még itt állnom,
amíg sikerül megélnem azt a pillanatot,
amire majd úgy emlékezhetek vissza,
hogy ott álltam a lennon-falnál.

Reprint
NYUGAT
1926





Jásdi Juli illusztrációja (Kovács Balázs verséhez)

SCHWALM ZOLTÁN
Ozzy (t)R.I.P.

„A stairway to darkness in the blink of an eye”

a herceg fekete (jel)mezben érkezett
kedvesen megkopogtatva John Lennon vállát
becsekkolt
oda ahol életében már számtalanszor járt
talán azt képzelte végül nem is ment
sehová (csak) otthon ül most is a tévé előtt
bámulva saját valóságshowját
ahol a valóságot cikkelyekre trancsírozza
egy tudattalanjából hajtogatott acélkard
melynek pengéjén vörösen izzanak
pokolivá tett gyermekkora vérrózsái
kitaszítottság és szeretetéhség szorul
hajóvitorlaszerűen kifeszített denevérszárnyai alá
(de) a herceg kabátján persze ma is átfúj a birminghami szél
(mialatt) fejfájára becses sorokat és a történelem

egy örülten száguldó vonat ócska kupéjának
félig lehúzott csontvázablakából a kalauz föltekint –
megugatja a holdat
(míg) egy örült gyöngybetűkkel jegyzi fel számárfüles naplójába, hogy:
Mama, I'm Coming Home



ZILAHÍ NONO

Rilke 150, avagy a plakátművészet, mint egyetemes nyelv

Az idei Apáczai Lyrikfest und PosterFest című kiállítás megnyitójára 2025. április 16-án került sor a kolozsvári Apáczai Galériában, ahol első alkalommal nyílt tárlat a nemzetközi grafikus szcéna munkáiból. A kiállított művek az osztrák impresszionista költő, Rainer Maria Rilke (1875 – 1926) 150. születési évfordulójára reflektálnak.

Professzionális tervezőgrafikusok, neves egyetemi oktatók és első alkotásaikat jegyző diákok munkái egyaránt helyet kaptak a galéria falain – a végeredmény egy meglepően egységes, mégis rendkívül sokrétű vizuális párbeszéd. A tárlat mottója:

*Isten az Őstorony, körötte folyton
kerengnek századok százaival.*

*S még nem tudom, mi vagyok: szélvihar, sólyom,
vagy egy hatalmas dal.*

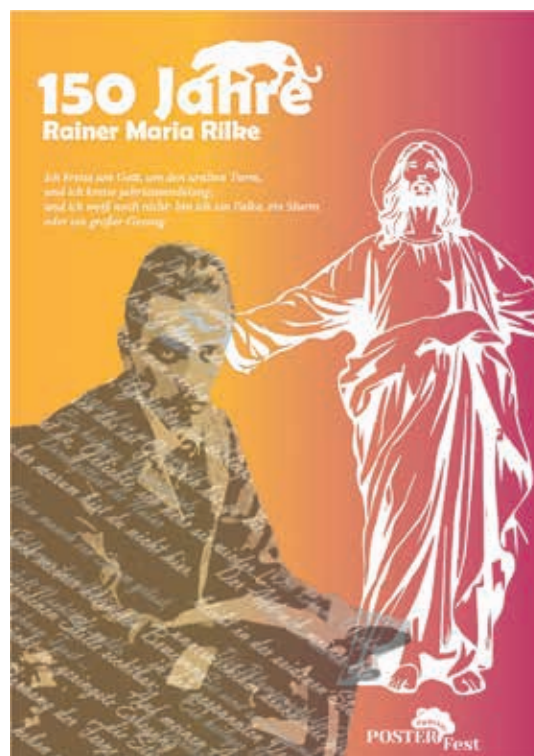
Az életem tágul a körökben, részlet

A meghívásos plakátkiállítás 35 országból gyűjtötte össze azt a 80 alkotót, akik grafikákkal Rilke költészetének ihletettségét próbálták vizuális nyelvre fordítani. A projekt nem csupán a kortárs plakátművészet színes panorámáját tárja elénk, más perspektívából is megközelíti a témát, például az Isten-keresés élménye, az emberi létezés spirituális dimenziói és az Isten alakú úr vizuális megfogalmazása felől. Míg egyes munkákat a redukált színvilág határoz meg, más esetekben a disszonáns színek, a vibrálás, az újszerű struktúrák keresése és építése jellemző. Így a kiállított plakátok egy lüktető felület ré-

GHEVALD DOROTTYA – I. díj, Apáczai Csere János Elméleti Líceum



HEGEDŰS MÁTYÁS – II. díj, Apáczai Csere János Elméleti Líceum



szeit képezik. Egyik legizgalmasabb rétegét a tipográfiai poszterek jelentik, amelyeknél a betűkompozíciók nyújtanak igazi látványt.

A részt vevő diákok arra törekedtek, hogy vizuálisan formálják meg Rilke versének mondanivalóját. A kiállított diákplakátokat nemzetközi szakmai zsűri értékelt – tartalmi és formai követelmények, valamint a plakát minősége, eszmei mondanivalója és jellege szempontjából. A zsűri tagjai voltak: dr. habil. Arkadiusz Marcinkowski professzor (Lengyelország), prof. emeritus Kye-soo Myung és dr. Shin Hyun Ho professzor (Dél-Korea), dr. Mohamed Zakaria Soltan egyetemi docens (Egyiptom), dr. Guan-Ghen Liu adjunktus és dr. Fang-Pang Chang egyetemi docens (Tajvan), valamint dr. Ibrahim Yilmaz egyetemi docens (Törökország).

Az idei PosterFest meggyőzően példázta azt a koncepciót, miszerint a művészet olyan összetartó szövet, amely közösséggé formálhatja a különböző nemzetiségű, kultúrájú, vallású és világlátású alkotókat. A rendezvény azt is világosan megmutatta, hogy a plakát ma is lehet egyetemes nyelv: a vizualitás eszközeivel képes elérni és megszólítani a gondolati mélységeket.

Lyrikfest

A Lyrikfest rendezvény szervezői, dr. Lokodi Éva Ildikó és Szabó Viola némettanárok, valamint a plakátkiállítás kurátora, Zilahi Nono tervezőgrafikus mellett az esemény megvalósításában részt vett dr. Vörös Alpár iskolaigazgató és Geváld Júlia igazgatóhelyettes.

Rilke zarándokútja

Részlet Kosztolányi Dezső Rilkeről írt elemzéséből:

„Művészetének tetőfokát jelenti a »Stundenbuch« (Órák könyve), ez a különös imakönyv, melybe minden mondanivalóját összefogja. Minden addigi írása zarándokút, hogy ehhez a könyvhöz és az Istenhez érkezzon. A kétségek feloldása ez: egy kacagó és viharos szeptimen-akkord. Elfinomult érzés-élet működik itten, mely indításait arról a láthatatlan területről szedi, melyről tudjuk, hogy életünket épp oly mértékben befolyásolja, mint az öntudat fényében égő terület. Még modorossága is, melyet sok bírálója kifogásol, az önkívület lázát szolgálja.”

Idegen költők anthológiája II., 1937, Révai, Budapest, 180–181. old

PROF. EMERITUS KYE-SOO MYUNG
Dél-Korea



The
Poet
Who
Loved
Roses

•
Rainer
Maria
Rilke's
150th
Anniversary
•

Inside The Rose
Rainer Maria Rilke

What can enclose
this ample firmness?
So soft is this touch,
it could soothe any wound.
What skies are reflected
on the inward lake
of these open roses,
those untrodden ones?
See how loose and lax they lie,
as if an abrupt gesture
would not scatter them.
They barely keep their shape.
They fill to overflowing
with inner space, spilling out
into days that swirl
and close around them
until the whole summer becomes a room,
a room in a dream.

DR. GUAN-CHEN LIU, adjunktus
Tajvan



DR. FANG-PANG CHANG, egyetemi docens
Tajvan





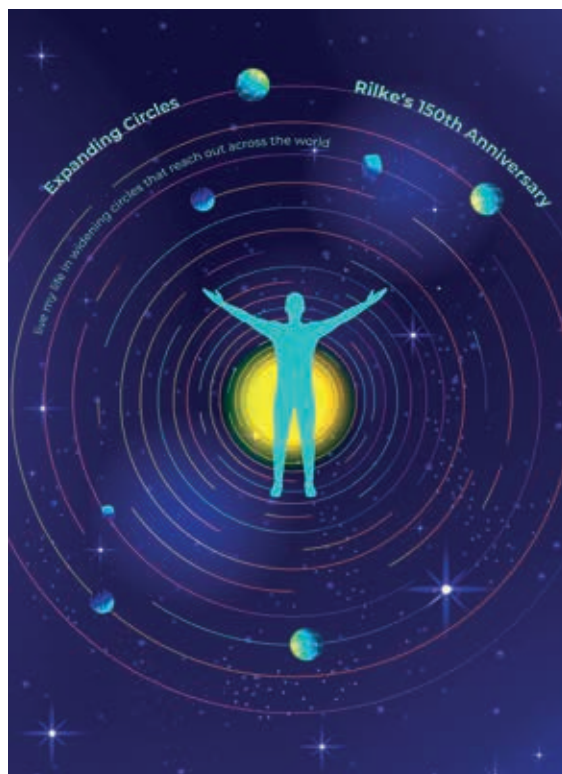
PROF. DR. HABIL. ARKADIUSZ MARCINKOWSKI
Lengyelország, *Rainer Maria Rilke*



ZILAHİ NONO, Apáczi PosterFest szervező
I circle around God



PROF. DR. SHIN HYUN HO
Dél-Korea, *Rilke's Eyes*



PROF. DR. İBRAHİM YILMAZ docens,
Törökország, *Expanding Circles*

KOVÁCS BALÁZS jelenidő



ebben a pillanatban
egy koszos kéz határozott mozdulatokkal demonstrálja,
hogyan kell effektíven megpucolni egy gránátalmát.

de egy pillanat múlva már
néhány ázsiai kisfiú toporog izgatottan
egy teknősbéka és egy nyúl meglepően alakuló utcaversenyén.

és a következő pillanatban
egy csendes-óceáni tankhajó vasmacskájának
kövér láncszemei peregnek bele a vízbe.

de aztán már
rádiófrekvenciás azonosítással számolják össze
egy dél-amerikai farmon a szűk sorba préselt juhokat.

most pedig abbahagyom a görgetést,
mozdulatlanságra törekedve ezt az alig pislákoló gyertyalángot nézem,
melyben sosem ismétlődik meg ugyanaz a mozdulat.

közben pedig
1670 km/h-s sebességgel
forog a föld maga körül,

miközben
107 247 km/h-s sebességgel
kerüljük a napot,

és közben
792 ezer km/h-s sebességgel
haladunk csillagrendszerünkkel,

s vele együtt
2,1 millió km/h-s sebességgel
száguld a tejút is,

a kanóc végén égő tűz fénye pedig
1,09 milliárd km/h-s sebességgel,
akkor is, ha már alszom.

M. FEHÉRVÁRI JUDIT Érettségi előtt

könyvhalmaz arcunk menetet
vág elménkbe, mégis olyan az,
mint egy agyhalott, a kétségbeesés
elgáncsolja a jövőnket, ha nem gyűrjük
le időben ezeket a papírlapokat
a torkunkon, ahonnan mondatszerkezetek
formájában majd visszatérnek a nagy napon,
mikor a bebiflázott pipacsokból réteket
varázsolunk egy bizottság előtt és megérünk
hirtelen, miközben elsüllyedünk az eljövendőben,
bízhatnánk ugyan, hogy röpködni fogunk,
de szárnyunk nem növesztett még pihéket,
keressük, kutatjuk az utat, ami majd valahova
elvezet, és magunkra szerelhetjük a holnapot

Z. NÉMETH ISTVÁN

Túl messze

Hogy elgurul a csend, félve lépek
jobbra-balra a töksötét szobában,
valaki ellopta a villanykapcsolót,
és innét nincs többé kilépés.

Áll az idő. Zörrenhetne a szekrény,
a padló miért nem pattan, odakint
a kutyák torka néma, én meg
nyújtott kézzel, s nincs kifelé innen.

Nem, nem lehet az ágyam s a fal
között ekkora üres térség. Lehet,
hogy alszom? De hiszen zúg az ér
fülemben, s feszít a lélegzet.

Tíz megtett lépés, több is talán,
gyalogolok ki az éjszakából. Puha
rongyokon, apró csontokon, letépett
naptárlapokon, elhalkult zenéken.

A lélek azt hiszi, még teste van. Hogy
az ujjá vége kattintással fényt varázsol,
és egy sóhajtással rémálmának vége.
De túl messze jár egykori fekvőhelyétől.

A beállított
jelzésig

még mennyi év,
hány tüzes karika, szilvágombóc,
csatakos ébredés a hajnal szívgödrében,
hány rosszul megvilágított álom
a hullámozó terekben, mennyi unalmas
naplóbejegyzés, hogy összetörték
az üvegmedencét, és a kiömlő színek
durva homokját csipegesd össze, vándor,
hány aranybilincs, széfben megőrzött
nincs, szavakba rejtett petárda, süket
kottaúr, tudat alá rugdosott radírmocsok,
törölt verssor, elgáncsolt harangláb,
vadvirágvánkos, friss aszfaltillat –
ha megszólal a ti-ti-tá, mi van utána?
Ki fésüli össze legboldogabb napjaid
egy Istennek is tetsző novellafüzérré?

Hajóvonták
találkozása

már miért lenne tilos? Ezer éve
nem látták egymást, egy sör mellett
annyi megbeszélnivalójuk lenne.
Imádnak másképp emlékezni a múltra.

A folyók habja loccsan végül poharukba.
Szép tiszta elméjükben csak hadd
egyenesedjenek a kacskaringós járatok.
Halk zene mellett nézzenek bátran

egymás szemébe. Törölgessék forró
könnyüket, az abrosz felitat bármit.
Rázzanak ki mellényzsebükből minden

kócos félreértést, sodródjanak kedvükre
az étlapon feltüntetett árral, soha ne
süllyedjenek megtiltott témák fenekére.

PÓDA ERZSÉBET

Álomunka

Minden az álommal kezdődött. Egy furcsa labirintuson kellett keresztülverekednem magam, és mindig ugyanabba a szobába jutottam, ahol egy magára hagyott csecsemő sírdogált egy ágyon. Először nem akartam tudomást venni róla, bár a szívemet jeges kéz markolta össze, a kisbaba elkeseredett hangját, könnyeit látva. De hát nem az én gyereke. Nekem nincs is gyereke! Valaki itt felejtette, az ő felelőssége...! Próbáltam mentetgetni magam, ám addig nem nyílt másik kijárat, míg oda nem mentem a babához, fel nem emeltem, és nem kezdtem el hirtelen rám ömlő mélyes szeretettel dajkálni. Nem tudtam, kié, miért van itt, és miért nekem kell magamhoz ölelnem. Érdekes módon ebben a pillanatban csak az derült ki, hogy kisfiú, a neve: Illés. Az ismeretlen valaki által kimondott név betöltötte az egész helyiséget.

Ekkor felriadtam, és egy ideig nem tudtam, hol vagyok. Kerestem a kisbabát, aztán rájöttem, hogy ez az én szobám, és rajtam kívül régóta nincs itt senki más. Megnéztem az órát. Sietnem kell, ma van az első napom a kávézóban!

Kellemetlenül szitált az eső, a bőröm alatt is éreztem a nedvességet. A járdáról felspricelt a víz a lábamra, a harisnyámnak annyi. A frizurám teljesen szétázott, pedig szorosan tartottam a fejem fölött az esernyőt. Az ilyen eső ellen azonban nincs tökéletes védelem: ez a fajta a lelkünkig hatol. Abbahagytam a bosszankodást, most már úgymint mindegy, majd a kávézó öltözőjében rendbe szedem magam. Ez lesz az első napom, jobb lett volna persze, ha tipp-topp a megjelenésem, fitt és nett vagyok. Majd mindent megteszek, hogy ellensúlyozzam a kinti időjárást: én leszek a napsugár, ami szétoszlatja a ködöt. Ilyenket gondoltam magamban, amíg új munkahelyem, a kávézó felé siettem. Hosszú hónapok óta nem találtam semmiféle állást, még takarítást se. Az anyagi nehézségeim mellett még gyötört az iszonyatos magány is, amelyet borzasztóan nehezen viseltem... Aztán elérem került a hirdetés. Felszolgálót kerestek egy újonnan nyílt kávézóba. Soha nem szolgáltam még fel semmit, de a meghallgatáson mosolyogtam, és magabiztosan bólogattam,

hogy igen, a kisujjamban van a szakma. Nem szalaszthattam el, feléltem már az utolsó tartalékjaimat. Biztos voltam benne, hogy akár még igazolást vagy ajánlólevelet is szerzek, csak megkapjam ezt az állást.

A kávézó egyáltalán nem olyan volt, mint elképzeltem. Útött-kopott berendezés, koszosnak ható falak, homályos ablakok – mint ha évszázadok óta nem takarítottak volna. A tulajdonos jelentéktelen, jellegtelen alaknak tűnt. Pár nap múlva már nem is emlékeztem rá, hogyan nézett ki. Végül nem kért tőlem sem életrajzot, sem igazolást az előző munkahelyekről. Szórakozottan nézett végig rajtam, mintha valójában nem is érdekelné, ki vagyok.

– Ez egy rendhagyó kávéház – mondta, és elmélázva nézett ki a piszkos ablakon. – Az lesz a dolga, hogy soha ne lepődjön meg, bármit is lát, és minden ide betérő ember viszajáró vendég legyen.

Rendkívüli kávéház? Elfojtottam magamban egy mosolyt, de bólogattam, hogy úgy lesz, én mindent megteszek, bár – elnézve a régen festett falakat, a még régebbi polcokat és az antikváriumba való könyveket, a furcsa kis színes üvegcséket nem voltam biztos abban, hogy amit ígérek, azt be is tudom tartani.

Szerencsére az első napon sikerült pontosan érkezni. A kis fürkében összeszedtem magam, miközben újra meg újra megjelent a fejemben a név: Illés. Semmilyen Illést nem ismerek, még csak vezetőknévként sem. Mi lehet ez az álom? Aztán már nem volt időm ezzel foglalkozni, lassan szállingózni kezdtek a vendégek. A kávéfőzés nem okozott gondot, évekkal ezelőtt elvégeztem egy barista-tanfolyamot, otthon van egy profi gépem, éppen amiatt kellett nagyon a munka, mert azt végképp nem akarom eladni, a kávéfőzés a szenvedélyem. Az ékszereimtől már úgymint „megszabadultam”...

Vittem is a tálcákat: kávé, keksz, cukor, süti, víz. A felszolgálat alatt vettem észre, hogy a padló puha, elnyeli a lépteim zaját. Eltelt vagy fél óra, mikor észrevettem, hogy a polcokon a poros apró üvegcsékben színes csillagok mozognak. Ígéretemhez híven nem lepődtem meg, és úgy vettem észre, hogy a

vendégeket sem zavarja. Talán valami elektromos dekoráció...

Úgy tíz körül jelent meg az első macska. A lábamhoz dörgölődött, ám meglepetésemre engem egyáltalán nem zavart – és a vendégeket sem. Pedig én kényes vagyok az állatokra, a lakásomban sosem tartanék se kutyát, se macskát, és ha meg is simogatok valamilyen állatot, azonnal megmosom, vagy fertőtlenítem utána a kezem. A vörös színű Bársony (a fejemben jelent meg a neve) felugrott az ablakpárkányra, és onnan nézegette az üvegcsék csillagjait. Délre már a csíkos Fahéj is megjelent, fel és alá sétálgatott, mintha felügyelné, rendben mennek-e a dolgok. Suttogó, a fekete, nem sokkal ebéd után jelent meg, felugrott a pult szélére, és a vendégeket figyelte. Időnként átsétált még a helyiségen a krémszínű Vanília, a sűrű Cirnos, és a háromszínű Ottokár... Úgy vettem észre, hogy talán a vendégek nem is látják a macskákat. Így hát nem hoztam a dolgot szóba, és nagyon igyekeztem, hogy ne kiáltsak fel, hogy „sicc, sicc, szentelen macska”, amikor egyikük-másikuk a sütistálca közelébe merészkedett. Zárásra egészen belefáradtam.

Zuhanyozás után sokáig forgolódtam, majd hirtelen zuhantam mély álomba. Megint ugyanaz: a labirintus, a sírdogáló csecsemő, a hideg érzés, utána az ölelés, majd a rám ömlő szeretet, és a név – Illés.

Másnap nem esett az eső, rendezett volt a külsőm, és reggel a kávézó ajtajában vártam a vendégeket. A macskák óraműpontossággal jelentek meg, mindegyikük az ő idejében. A vendégkör is bővült, egyre többen tértek be az ódon, de barátságos helyiségbe. Az üvegcsékben táncoltak az apró csillagok, a padló hangtalanná tette a lépteket, a székek-fotelek meleg ölelésként fogadták a helyet foglalókat, és mindenki a legjobb kedvenc kávéját kapta.

Idővel a vendégkör nagy része visszatérővé vált, de akadtak rendszertelenül felbukkanók és teljesen újak is. A visszatérők közül érdekes egyéniség volt a Költő, aki állandóan búbanatos képet vágott, mobiltelefonjába verseket írt, de egyikkel sem volt megelégedve, újra meg újra kitörölte azokat. Grimaszos arccal iszogatta a kávéját, amelybe négy kistasak cukrot tett, mert úgy tartotta, ha már az élet keserű, legyen a kávéja édes. Suttogó hívta fel rá a figyelmemet. Úgy vélte, a női kedvesség megihletné, próbálja szóba elegyedni vele. Leszögezte azonban, hogy ne legyek rámenős, mert a Költő épp egy keser-

ves szakításon van túl. Inkább az irodalomra összpontosítsak. Így hát a kávé felszolgálása közben halkán elszavaltam pár sort a Költő kedvenc költője verséből. Hogy honnan tudtam az idézetet, az csakis Suttogó érdeme lehet, mert én sosem olvasok verseket, inkább a novellákat kedvelem. A Költő arcán furcsa mosoly suhant át, és hálásan nézett rám. Mélykék szeme volt, amely most mintha új fényt kapott volna. A mobilja után nyúlt, és elkezdte beírni egy új vers sorait. Pár nap múlva már csak két cukrot tett a kávéjába, két hét múlva egyet, aztán teljesen elhagyta. (Magától rájött, hogy az eszpresszó cukor nélkül nyújtja a legnagyobb élvezetet.) Fél év múlva örömmel mutatta meg készülő verskötetete kéziratát.

Az Öregúr mindig a sarokban foglalt helyet, lassan lépkedett, és általában a bentlakásos nyugdíjasotthon alkalmazottja kísérte be. Az ősz hajú bácsi nem emlékezett az életére, csupán azt tudta biztosan, hogy szereti a cappuccinót. Ottokár súgta meg, hogy szórjak rá egy kis kakaót, és tegyek az asztalra egy üvegcsét is a polcokról. Amikor felszolgáltam a kávéját, Ottokár az asztalra ugrott, és a csillagok furcsa alakzatokba rendeződtek. Persze úgy tettem, mintha nem is lenne ott a macska, hiszen időközben rájöttem, hogy valójában úgyis csak én látom őket. Megkérdeztem a bácsit, hogy érzi magát, mi a neve, és mi volt a nyugdíjazása előtti foglalkozása. Az arca szinte felragyogott, hiszen visszatértek az emlékei, és rengeteg történetet mesélt arról az időszakról, amikor a kémelhárításnál dolgozott. Sok titkot kellett megőriznie, hadititkot, államtitkot, kémkedéseket, melyeket suttogva és mosolyogva osztott meg velem. Már lejárt a titkosítás ideje, legyintett végül, kihörpintette az utolsó kortyot is a csészéből, majd újra visszaburkolózott a felejtés köpönyegébe. Anynyit mindketten tudtunk, hogy másnap újra eljön, és ismét elmeséli a féltve őrzött titkait, amelyek nálam biztonságban lesznek.

Dórikának, egy gazdag férfi unatkozó feleségének sohasem felelt meg az első latte, általában visszaküldte velem, és kért egy másikat. Hol túl forrónak találta, hol túl langyosnak, néha lecseréltette jeges kávéra, vagy cappuccinóra. Cirnos minden egyes alkalommal összeszűkülte szemmel kérdezte meg tőlem, megengedem-e, hogy megkarmolja? Ezen mindig jót nevettem, és kértem, hogy ne tegye, elég szegény nőnek a maga baja. Dórika időnként a barátnőivel jött, akik ugyan-

úgy a középpontban szerettek volna lenni, mint ő. Hol a kávé, hol a sütit kifogásolták, a cukor helyett cukorpótlót kértek – vagy fordítva, laktózmentes tejet és gluténmentes süteményt kértek – vagy fordítva. Mosolyogva szolgáltam ki őket, minden különkérésüket azonnal teljesítettem (és a lecsereált kávéba, süti-be már tettem néhány csillagot is az üvegcsékből), hiszen jól tudtam, valójában milyen szegényes életet élnek. A négy fal között nem-hogy szabadságuk nincs, de ki tudja, mit kell átélniük... A beugró képeket elhessegettem magamtól, és megkértem Cirstost, hogy legyen szíves, meséljen valami vicces történetet, mert nem akarok arra gondolni, hogyan szenvednek mások.

A Kalapos Hölgy egész délelőttöket töltött a kávézóban. Jóval fiatalabbnak tűnt a koránál, mégis mélységes szomorúságot árasztott magából, bár kedves és mosolygós volt. Egyedül üldögélt a fotelben, dupla eszpresszót kért, ásványvizet és két szelet süteményt. Bársony a vállamra ugrott, hogy tegyek valamit, ne hagyjam ezt a bánatot tovább dagadni, mert rossz vége lesz. A kávé készítése közben varázsdalocskát dúdolgattam, amit egész biztosan Bársony szuggerált a fejembe, mert magamtól semmilyen varázslásra nem voltam képes. A felszolgálás közben megdicsértem a nő kalapját és ruháját, amit hálásan megköszönt és kicsit el is pirult, majd rögtön elkezdett mesélni a barátnőjéről, aki miatt nagyon aggódott, mert szívbillentyűműtét vár rá. Minden rendben lesz, mondtam nyugtatóan, mély meggyőződéssel, hiszen Bársonytól tudtam, hogy még sokáig fognak barátkozni. Ahogy a nő barnászöld szemébe néztem, láttam, hogy szomorúságának nemcsak ez az oka. Ismét előntöttek a képek: a fiatal nő egy kicsi fiúcskát ringat mérhetetlen szeretettel; majd nevelgeti, tanítgatja, félti, óvja; a fiú lassan férfivá cseperedik és kirepül a fészekből, hogy többé sose nézzen vissza; a középkorú nő a válóperes bíró előtt áll... Lelkében üvölt a magány. Az önmarcangolás gondolatával kel és fekszik. Nem maradt senkije, csak a barátnője. Bársony a lábamhoz dörgölözve figyelmeztetett. A pulthoz mentem, majd hoztam még egy szelet sütit, meg egy kis csillagokkal teli üvegcsét, és elismételtem, hogy minden rendben lesz. A Kalapos Hölgy aznap megkönnyebbülve ment ki a kávézóból, pár hét múlva pedig a sikeres műtéten átesett barátnőjével együtt jött vissza. Azóta együtt járnak világfelfedező utakra, de az én kávé-

nélkül nem bírják sokáig, mindig eljönnek be-számolót tartani.

Közben egy éjszakára sem hagyott magamra a visszatérő álmom: a labirintus, a sírdogáló csecsemő, a hideg érzés, a szeretethullám, majd az ölelés, és a név – Illés. A kávéházi macskák észrevették a töprengéseimet, és egy-egy gondolattal segítettek, hogy megfejtssem ezt az érthetetlen álmot. A labirintus az életem, a sírdogáló csecsemő én vagyok, akit magamnak kell felkarolnom és megvigasztalnom. Már csak az Illés név várt megfejtésre...

Sosem hittem a varázslatokban, de a munkám első napjától biztos lehettem abban, hogy a kávéházi macskák mágikus lények. Minden betérőnek megéreztek az érzelmeit, mégpedig úgy, hogy velük együtt én is éreztem, sőt láttam mások életének minden jelenetét. Ha nem győztem a munka mellett szólni a vendégekhez, a macskák láthatatlanul is segítettek rajtuk. A szomorúakat megnyugtatták, a dühösek homlokán kisimították a ráncokat, a boldogokkal együtt örültek, aki nehéz titkot cipelt, annak megsúgták a megoldást, a rosszindulatúak lelkét pedig Cirmos karmolászta – kisebb-nagyobb sikerrel –, hogy felébredjen a lelkiismeretük...

A kávézóban mindenki megmagyarázhatatlanul kellemesen érezte magát, hiszen valójában minden egyes nap egy kis varázslattal indult. Csakhamar híre is ment a rejtélyes különlegességnek: pontosabban a kávé dicsérte mindenki, azon keresztül pedig engem, a kávészakértőt, aki a legjobb kávé készíti az egész városban.

Hosszú idő után aztán megjelent a tulajdonos is. Szórakozottan nézett végig rajtam, mintha most ébredne rá, ki vagyok. Valójában az első találkozásunkkor én sem néztem meg magamnak, mert jellegtelen alaknak véltem. Most meg úgy tűnt, mintha mindig is ismertük volna egymás. Mélybarna szeme, férfias alkata, nemes arcvonásai megérintették bennem az alvó nőt, amelyet a kudarcos éveim alatt mélyen magamba temettem. Nem tudtam, mit kezdjek ezzel a hirtelen támadt érzéslavinával, de igyekeztem palástolni. A macskák kuncogva gyülekeztek a lábam körül.

– Ez egy rendhagyó kávéház – mondta kedvesen a tulajdonos, és málázva kinézett az ablakon. – Most már valóban az. Ha tetszik, élete végéig itt maradhat. Ah, milyen udvariatlan vagyok, még be se mutatkoztam: Illésnek hívnak.

SZABÓ ZOLTÁN ATTILA

40 kérdőjel

(a XXI. század 20-as éveiben)

Meddig lehet még süllyedni? Meddig sodor a vak végzet felé még a trendivé tett agresz-szió? Miért látni mind több embertárs szemében – jó esetben – vaksi közönyt, rosszabb esetben: egy szűkülő vadállat prédaleső figyelmét, a beteg lélek tükrét?

Miért fontos annyira a gúnya? Minek egyéninek hazudni az egyendivatot? Minek a szuperóra? Minek a luxustáska? Minek a meseridikül? Mire a nagy uraskodás?

S minek a sok sportkocsi? Minek a sok dácsa? Minek a helikopterről kilógatott kókadt vadászsákmány? Minek a megannyi luxusutazás, ha az esetek 90 százalékában mindig mindenki ugyanoda utazik? Hol marad a felfedezés öröme? Miért jobb szafarizni, mint vakációzni? Mitől hangulatosabb a Skybar, mint egy baráti szótól hangos csehó?

Minek a könyv, ha csak dísz(let)? Minek a dal, ha hamis? Minek a vers, ha csak forma? Minek a szép, ha rút? Minek az izom, ha látszat? Minek az izom, ha csupán pánfél? Minek az akt, ha a vágyott nőalak, a rajongott modell összes porcikáját kifaragták már/(majd) jól meg...? Minek a festőművész, ha csak maszatol? Miért a sok fegyver? Miért a gomolygó füst, ott a háttérben?

Mire a dölyf? Miért a düh? Minek a meccs, ha a labda ereszt? Minek a lélek, ha minden a testé? S minek a test, ha a lélek párolog? Minek a hit? Minek a vezérlő gondolat? Minek a képzettség? Minek (ide) az iskola?

S minek a becsület? Minek a szerelem? Minek a család?

S minek a sok miért?

Tényleg, mi a fenének (ide) ez az egész flancos civilizáció?

VÖRÖS ISTVÁN

A jobbához

Vannak nálam jobbak,
ám a legjobb én vagyok,
rólam ennyit tudhat,
akit nem az angyalok

informáltak félre.
Bár a legjobb én vagyok,
néha én is kétlem,
jónak lenni jó dolog,

hát még a legjobbnak?
A sikereim nagyok,
de erről ki tudhat?
Még az is eloldalog.

Soha nem tévedtem,
mert az igazság hamis.
Bár csak elméletben:
vannak nálam jobbak is.



MISKE EMŐ: Feledés

BÍRÓ JÓZSEF

Patchwork

csupán
bakaköpésnyire
v a n –
... – tól /
... – től –
a hájas
h ó h é r

fakanálból
faragj ...
gulyásagyút (!)
– ... ha így teszel
... – : aranybetűkkel
írják be nevedet
...
a
h i s t o r i a – b a
...
(!)

a madárfejű
műanyag fókákat
CSAK (!)
vasárnaponként keresd
a ... / ...
lámpaoszlopokon ...
(!)

a VISSZHANG (!)
halott – ,de
helyén van ... / ...
a
szíve
(!)

toszítsd le torkodba
evőpálcikádat
... és ne
csodálkozz (!)
... amennyiben
r i z s f ö l d e k e t
... , vizionálsz ‘

vattacukorból ...
készül ...
a ... félszív – arcú ...
TOP SECRET – sellő

a KÖR ...
 nem piramis ... és
 ... nem MAHORKA
 – ... hanem (!)
 – : mindennemű tévhitek
 ellenére : –
 KAZIMIR MALEVICS
 ... hegedűje!
 – ... / ... / ... –

...
 gondolj a ...
 mikroorganizmusokra
 ... a vegetáció
 végtelennek tűnő
 voltára – ... –
 a ...
Bar – do thos – grol chen – mo
 könyvire – ... – ... – :

TAVIRÓZSA – SZÜLÖTT
PADMASAMBHAVA – ra !

ne fuss el
 a TÜKRÖK elől (!)
 – : 'lehet ... csupán
 ...
 meg kell(ene)
 ...
tojóznod VALAKIT
 [- esetleg ...
 VALAKIKET (!) -]
 ... és ...
 fanyar répalével ...
 / ...
 nyakon – öntened
 a
 politikusokat
 ... / ... (!)

távcsóvel
 (- avagy ...
 színházi – gukker
 segítségével -)
 vizslatnod ... a moslák
 tetején *ú s z ó*
 — ...
 k í v á n a t o s — —
 pörkölt – maradékot
 ... / ...
 annyi ... mintha – :
 ... bálnára vadásznál
 ...
 a
 ... tibeti
 fennsíkon
 ...

Megrendelhető: happycaroffice@gmail.com
ereftb@gmail.com

Hangzó Nyugatplusz
 SZABÓ ZOLTÁN ATTILA szerkesztésében

Nyugatplusz 4. Pest-budai mozaikok
 Kárpáti Zoltán · Zsolt Gábor · Blombery Ákos
 Talány Akusztik
 HUNGÁRIA BUDAPEST

Manézis

Nyugatplusz



NÉMETH NYIBA SÁNDOR

Pillanatsfelvételek Krúdy Gyuláról

„– Mit álmódott, Krúdy úr? – kérde reggelenként az óbudai harangozó, amikor rágyújt az első versre.”
(Álmoskönyv – Pesti ember nyári álmai, részlet)

Hegedüs Géza Irodalmi arcképcsarnokában Krúdyt „irodalmunk egyik legszemléletesebb leírójának” nevezi, kiemelve: az ő impresszionista világában a való élet kézzelfogható jelenségei igen éles világlátásban jelennek meg. Arra jut: „Krúdynak hívói vannak, rajongói vannak, izlelve élvezői vannak...” Megerősíthetem a fentieket, úgy is, mint a Krúdy Kör elnöke, úgy is, mint „fekete öves” rajongó. Hegedüs ama megjegyzését is igen találónak érzem, ami szerint: Krúdy „bűvész-művész”. Akinek az élete (a privát kalandregénye!) is élvezetes, újra és újra „átlapozandó”!

A kis Krúdy, mint a cselédlánya fia

Apja, Krúdy Gyula (1850–1900) dzsentr, jó módú ügyvéd, városi képviselő, kisenemesi gyökerekkel. Anyja, Csákányi Julianna, a Krúdy család cselédje, alacsonyabb származású. A tizedik gyermekük születése után kötöttek csak házasságot. Az író – az elsőszülött! Amikor nagyapja tudomására jutott, hogy a család 18 éves szobalánya gyermeket vár a fiától, haragjában elzavarta a szolgát a háztól, aki pár hónapig terhesen, kőművesek mellett dolgozott. Krúdy apja azonban szobát bérelt számára, és ezt látván a család is megenghült: a fiatal lányt fiuk párjaként visszafogadták. Krúdy Gyula ezért (szülei eltérő társadalmi rangjának köszönhetően) a szegénység és a gazdagság világát is jól ismerte, „értette”. Mindez gazdagította írói látásmódját, művészi kibontakozását.

Hegedüs összefoglalásában: „Gyermekkora a Nyírségben és a Szepességben telik. Ezeknek a tájaknak a hangulatvilága elkíséri egész életében. A Krúdy-történetek nagy része egy mesebeli Szepességben vagy egy ezüstköddel bevont Nyírségben játszódik, és csak később járul ezekhez újfajta képzelő tájként a régi Pest-Buda látomása.”

Anyjától, s talán még inkább apai nagyanyjától, Radics Máriától örökölte színésfantáziáját, bohémsága pedig bizonyára Krúdy nagyapjától, a '48-as honvéd vitéztől és legendás nőcsábásztól ered. Apja józan életű ügyvéd hírében állt, aki gyermekeit szigorban, de szeretettel nevelte. Fiát is a jogi pályán képzelte el. Élete végéig nem tudott beletörődni abba, hogy író lett belőle.

A magányos farkas

Nyíregyházán a gimnáziumi évek alatt kezdett írni. Az iskola újságjában és a Nyírség (talán) összes lapjában jelentek meg publikációi. A helyi sajtóban felfigyeltek csavaros gondolataira, fordulatos, érzelmes írásaira. Majd Pestre kerülése után Spiegler Bellát bízták meg azzal, hogy segítse a fiatal író. Ő indította el írói karrierjét. Később feleségül vette mentorát, három gyermekük született: Gyula, Ilona, Mária. Második házasságából (Várad Zsuzsannától) született Krúdy Zsuzsa, aki később nagy műgonddal gondozta édesapja emlékét, s aki az *Élet és Irodalomban* (1958/12. május 9. 6. p.) utolsó napját is megörökítette, kiemelve, hogy: „Szekrényében néhány pengő, kevés ruhanemű, íróasztalán egy-két elintézetlen levél és utolsó novellája, A szivalakú hölgy titka árváskodott.” De ne szaladjunk ennyire előre az időben.

Krúdy magányos farkasként élte életét, semmilyen irodalmi körhöz nem tartozott, egyszer ellátogatott a Petőfi Társaság rendezvényére, többé nem is ment. Újságírónak állt. Élete folyamán több mint kétezer cikket, közel háromezer novellát, majdnem kilencven regényt írt. Kicsapongó élete pedig csak tovább hízta a legendáját. Szenvedéseiről, a lánya által is megfogalmazott nincstelen helyzetéről már kevesebbet hallunk...

„Így halt meg az öreg pesti polgár, aki kivénült ebből a megifjodó, diadalmas világból.”

(Az aranybánya, részlet.
Wodianer F. és Fiai, 1901.)

Botrányos lányszöktető vagy hős védelmező?

„És hogy nagyot ugorjunk, történetünk eme de-rüs időszakában a kis masamód-boltban a legcsudálatosabb dolgok történtek, valamint csudálatos dolgok történtek szemben a Vidám Kétfogatuhoz címzett csárdában is, – és hogy tovább fűzzük a csodálatos események sorozatát: a legrendkívülibb dolog mégis a Király-utca egyik háromemeletes bérházában történt, hol egy hatalmas tánctermet lakodalmi célokra béreltek ki erre a napra...”

Krúdy megismerkedett Váradi Reginával, a Royal Szálló igazgatójának feleségével, és szerelmi viszonyt folytatott vele, beköltözött a körúti szállóba. Később egy alkalommal Váradiné meghívta siófoki nyaralójába, ahol az író akkor találkozott először 16 éves Zsuzsa nevű lányával. Első pillantásra szerelmek lettek, Krúdy nyomban meg is szöktette a bakfist. Váradiné és férje utánuk mentek, a pályaudvarról hazahozták gyermeküket. A későbbiekben Zsuzsa internátusba került, de így is felkereste őt (ekkor már a margitszigeti szállóban élt). Szerelme odaköltözött hozzá, és 19 éves korában terhes lett a kislányukkal, Zsuzsannával. Krúdy pedig nem fogta menekülőre: feleségül vette a leányt.

„És a zene a dobogóról megszólal. Zárják be kürtösök a várost, énekeljenek menyegzői dalokat: ma ünnep lesz, amitől visszhangozzék minden.”

(Az aranybánya, részlet.
Wodianer F. és Fiai, 1901.)

Történetek, mesék, legendák, ahogy ma mondjuk: sztorik. Szinte rostálni kell a sok-sok Krúdy-történet, ámde vannak filmbe illő igazmesék, jelenetek, amelyek kihagyhatatlanok. Ahogy például Pilisy Róza esete is.

Apponyi gróf felfedezettje mindig kitűnt szépségével és okosságával, a gróf taníttatta, lakást vásárolt neki. Róza társalkodó hölgynek állt. (Krúdy szerint az édesapja ismeretlen katonatiszt lehetett, aki elcsábította egy pilisi orvos leányát...) Róza a tehetős kuncsaftok segítségével végül patinás, elit fogadót építtetett a Magyar utca 21. szám alatt, a Belvárosban.

Lényegre törve: kuplerájt. Avagy: olyan titkos találkozóhelyet, ahol nemcsak az erotikának „osztottak lapot”, hanem az irodalomnak is!

Nem meglepő, hogy Krúdy itt is törzshelyre lelt, Rózához szerelmi szálak fűzték. Pest hírhedt szépségére azonban Pekár Gyula irodalomtörténész, író, államtitkár nála is jobb benyomást tett. Arra kérte Rózát, hagyjon föl a ház vezetésével. Ígérte neki, hogy feleségül is veszi. Róza nem fogadta el az ajánlatot, vitájuk dulakodásba fajult. Róza súlyosan megsérült. Pekár persze elsimíttatta az ügyet. Legalábbis így hitte. Az áldozat azonban elmesélte a történeteket Krúdynak, akit a hallottak megihlettek: ebből a sztoriból született az író *Francia kastély* című kisregénye. Pekár bosszús lett, amikor elolvasta a művet. Magára ismert, s mindent elkövetett, hogy tönkretegye őt. Betiltatta a könyveit, kiköltöztette a Margitszigetről. Aki ezután már munkát sem kapott, tönkrement – saját lovaságának lett az áldozata.

„Abban az időben Szindbád, a csodahajós igen szegény volt, elhagyatott, és beesett, sárga arcát többnyire a hold világította meg...”

(Szindbád útja a halálnál – Ötödik út, részlet.
Singer és Wolfner, 1916.)

Krúdy és a pénz(telenség)

Krúdy Gyula duhaj életmódjához, gazdag családi életéhez, írói előmeneteléhez, létezéséhez szükség volt befolyásos támogatókra. Jó viszonyt ápolt a cukorgyáros, irodalomtörténész Hatvany Lajossal, aki egyszer meghívta ausztriai kastélyába, ahol két héttig tartózkodott. De így sem lehetett maradéktalanul elégedett: feleségének írt levelében arról tudósította, hogy sajnos még nem sikerült beszélnie az anyagiakról vendéglátójával, „de úgy látom nagy a gond, mert az aszszonynál van a pénz”.

Egyik alkalommal hazautazott szüleihez Nyíregyházára. Édesapja nem volt otthon. Elkérte édesanyjától a lovakat, és elindultak mulatni a kocsissal. Egész hajnalig ment a dorbézolás, majd délelőtt megjelentek gyalog. Édesanyja megkérdezte, hogy hol vannak a lovak? Fia azt felelte, hogy *otthagytuk a lovakat számla ellenében*. Édesanyja nyaklevesrel felelt, majd kiváltotta a paripákat.

Első házasságából született Mária nevű lánya szomorú levelet írt édesapjának: „Édes-

apa te egy jó nevű gazdag író vagy, édesanyánk nagyon nehezen nevel bennünket, néha még enni-
nivalót sem tudok vinni az iskolába. Segíts nekünk, hogy tudjak tovább tanulni, küldjél nekünk egy kis pénzt”. Aki azonban még látta a módosabb Krisztinavárosban a saját könyveivel házalni Krúdyt, megerősíthette, hogy a jobb időszakok után rendre csődközeli helyzetben lévő remekíró képtelen segíteni...

Egyszer irodalmi pályázatot nyert Krúdy Gyula és Mórnicz Zsigmond. 7000 korona ütötte a markát! A győzteseknek a pénz bizonyos százalékát azonban fel kellett ajánlania a fiatal és szegény íróknak. Krúdy levelet írt a kuratórium vezetőjének, Kosztolányi Dezsőnek, hogy nem szeretné nyilvánosan átvenni a díjat, mert akkor odajönnének azok az emberek, akiknek tartozik. Nem lenne elég a díj összege a kifizetésre, még neki kellene kipótolni. Egy év múlva új levelet írt az író, amelyben kérte Kosztolányit, hogy „most én vagyok a szegény, kérem a pályázatból a támogatást”. A válasz Kosztolányitól: „sajnos, már nem vagyok a kuratórium tagja”.

„Egy borbélyüzletben megborotválkozott, és míg a szappanhab vastagon ellepte arcát, idegenül nézte magát a tükörben, mintha nagyon régi idő óta nem látta volna őszülő haját, búskomollyá váltott tekintetét és fehér homlokát, amely a halottakéhoz volt hasonlatos.

– Szindbád – gondolta magában –, te jó bolond Szindbád, ugyan miféle bolondságot fogsz megint elkövetni?”

(A régi hang, részlet. Singer és Wolfner, 1916.)

„Ha nem Krúdyt, akkor Jókait olvass!”

Krúdyban nemcsak remekművek, de a Krúdy-fröccs megalkotóját is tisztelhetjük. (Ki ne tudná? 1 deci szódához 9 dl bor dukál...) Mint gasztronómiai szakíró is jelentős. Ő maga is tudta, hogy kivételesek a művei, legalábbis erre utal, amit lányának, Zsuzsának mondott, amolyan atyai jótanácsként: „Ha nem Krúdyt, akkor Jókait olvass!”

Végnapjai azonban tragikusan alakultak, zsenialitása, elismertsége sem mentette meg a szenvedéstől. Szív-, máj-, tüdőbetegségekkel küszködött. Többször kezelték a Liget Szanatóriumban.

Hiába. A Templom utca 10. szám alatti szűkséglakása (melynek az udvarán disznókat tartottak a szomszédok) fájdalmas szimbóluma a méltatlan körülményeknek. A szépíró Krúdy Gyulát itt érte a halál (1933. május 12-én, hajnalban, élete 55. évében). A 190 centi magasságú, robusztus író alakjában egy óriási gyermeki lélek lakott, majd vált semmivé. Felesége a halál órájában nem tartózkodott otthon.

„Most a koszorúk következtek, a hervadt babérok bánatosan zörögtek, amidőn Irma kezével megérintette őket. A szalagok meglebbentek, sárgultan, elfonnyadtan, mint őszi délután a temetőben. Egy széles, megkopott nemzetiszínű szalagról Szindbádnak a gimnáziumbeli márciusi ünnep jutott eszébe, valahol élesen süvít egy vékony gyermekhang: »Rabok legyünk, vagy...«”

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Krudy-krudy-gyula-munkai-1/szindbad-15F0/szindbad-tortenetek-15F4/a-szerelem-vege-185F/>



Nyugatplusz

olvasósarok a Kosztolányi Dezső téren.

újnyugat
IRODALMI KÖR



GALÉRA & KLUB

1114 Budapest,
Kosztolányi Dezső tér 11.





MISKE EMŐ Kassák és mi

„Mindenki ismerőse vagyok, mégis mindenki számára idegen!”, hangzik Kassák ars poeticája – miért is van ez így? Mert saját korában túl autonóm, nem esztétizáló, nem az elitnek szóló, furcsa és érthetetlennek tűnő művészetet alkotott meg, egy új konstrukciót.



fortepan

Valahogy kiesett a magyar szimbolista, szecessziós korizlésből, és nem esett bele a historizáló, népies másik vonulatba se – kitalált valami mást, és lógott a levegőben. Olyan különc, hobós volt az egész ötlet: egyszer csak azt gondolta, hogy legyen valahogy máshogy, mint eddig volt... és „Kasika” elindult szuverén, egyedi útján.

A szüleinek szót nem fogadva, kimaradt az iskolából. Tizenkét évesen lakatosinas lett, aztán vasmunkás; maga választotta a sorsát, majd hopp, 1909-ben elindult nyelvtudás és pénz nélkül Párizsba, Ady nyomdokain. Ausztriát, Németországot, Belgiumot leginkább gyalogosan maga mögött hagyva jutott el az avantgárd központjába, hogy művész legyen. Szegénylegény, közéleti aktivista, háborúellenes szószóló és autodidakta művész – korán jött ő ilyenek Magyarországon (meg is kellett ezt írni az *Egy ember életében* – milyen szerencse, hogy a *Nyugat* című folyóirat ezt megjelentette folytatásokban, kilenc éven keresztül. A lapban már 1913-tól jelentek meg munkái, Babits elismerte és támogatta).

A bécsi emigrációban, 1919 után, a képzőművészet nonfiguratív, konstruktív irányzatai is érdekelni kezdték, elindult egy új művészeti ág alkotó tevékenysége is. „*ÉN KASSÁK LAJOS vagyok / s fejünk fölött elrepült a nikkel szamovár.*” Ez épp úgy hangzik az 1920-as évek végén, mint a *Maldoror* énekeinek 1867-ben megjelent, Lautréamont által írt sora: „szép, mint a varrógép és az esernyő véletlen találkozása a boncaszalon”. Ez a kép egy fiú jellemzése akkor, a szürrealisták esztétikai alapelve az 1930-as, 40-es években. Kas-

sák „nikkel szamovár”-ja pedig a magyar neoavantgárd irányzat szépségeszményévé vált a későbbiekben.

„Egy napi élet az egyik végtelből a másik végtelbe dobhat bennünket, s vannak, akik így összetörnek, s vannak, akik keményebbé, szívósabbá ütődnek.” Hát igen, ő az „ütődős” fajta volt, addig-addig, míg mozgalmat nem szerve-

zett a konstruktivizmusnak, aktivizmusnak, míg lapot nem szerkesztett a *Tettnek*, a *Mának* meg a *Munkának*. Avantgárd baloldaliság jellemezte: ő közölt először a 10-es évek közepétől Apollinaire-, Marinetti- és Whitman-verseket, Shaw- és Kandinszkij-munkákat – be is tiltották az antimilitarista lapot. A Rákosi-korszak sem tűrhette, 1957 után íróként a túrt, képzőművészként a tiltottak közé tartozott itthon, de külföldön elismerték (Vasarely népszerűsítette).

Idézzük meg most néhány megfontolandó gondolatát, amely mindenki számára máig releváns – akkor meg különösképp az, ha az ember művészetre adja a fejét.

„Minden jó műnek elégedetlenség az apja, szorgalom az anyja” – mennyire nem arról gondolkozik ez a mondat, hogy mindenki művész, aki bármit kommunikál (napjainkban az interneten mondjuk kontrollálatlanul). Maga a művészet is egy tudásalapú szakma, amit szorgalommal, tehetséggel, alázattal kell elsajátítani. Nem csak úgy jön, és persze a tökéletesre kell célozni benne, mert e nélkül meg nem művészet – vagyis a művész csak maximalista szemléletű lehet.

„A közönségnek írok én is, de nem fogadhatom el irányítónak, mértékadónak a közönség művészeti kultúráját, sokban csiszolatlan ízlését. Az írónak ugyanúgy elvitathatatlan feladata műve tartalmának, formájának megfelelő kidolgozása, ahogyan a tudós is a saját legjobb belátása szerint oldja meg problémáit, a szakmába be nem avatottak véleményére való tekintet nélkül.” – vagyis a művész nem kiszolgálja a trendeknek: ha igazán az, nem foglalkoztatja a divat, csupán

azért, mert az eladhatóbb vagy népszerűbb és könnyebben fogyasztható (meg kéne fontolni ezt igencsak manapság).

„Egy napját nem tudom megfogni és körülhatárolni életemnek, mert a mai napomban benne van a tegnap emléke és a holnap vágya, sőt úgy érzem, hogy az egész múltam és egész jövőm bizonyos értelemben benne foglaltatik mindennapi életemben. Ahogyan személy szerint folytatásnak és kezdetnek érzem magam a világban, ugyanígy napjaim is folytatásai és kezdetei a történelmi folytonosságnak, úgy mondhatnám: a jelenben létezem, és az időtlenségben élek.”

Így van ez: mindannyian két időben élünk, egy megfogható és végesen bezárt valódi-ban, a 24 órásban. De igazából egy olyanban, ami megcáfolja ezt, mert más – ami belül van és végtelen, ahol nem öregsünk, megmaradhatunk kíváncsi, szabályokat áthágó gyermeknek, amelyen Kassák is volt.

„S hiába is tiltakozunk ellene, életünknek a múlt az egyetlen pozitív tartalma: azt tudjuk, amit a múltban megtanultunk, olyan erősek vagyunk, amennyire a múltban megerősödünk, és egyáltalában annyira vagyunk itt a jelenben, amennyire vissza nem maradtunk a múltban. Gondolataink, érzéseink, életünk igazságai nem hunynak ki bennünk. Élményeink mindenüvé követnek minket, és nem hagynak nyugton soha. Akármerre fordulunk, mindig szembetalálkozunk velük.” – mennyire jogos gondolat ez is, mert a magántradíciók, a magánvilágok, azok a beidegződések, amelyeket a családból, saját tapasztalatból hozunk, segítenek talpon maradni, visszaemlékezni és javítani egyaránt azon az emberen, akivé az adott pillanatban formálódunk. *„Mi örök gyerekek, valamennyien, örök megbántottak és örök bizakodók.”*

„A csillagok azok a kis lámpások, amik felé haladnunk kell, ha boldogok akarunk lenni. Nézd meg csak jól, a te csillagod is ott fönt van.”... „Mennél többet tanulunk, annál kétségbejítőbb a tudatlanságunk, mennél többet dolgozunk, annál inkább elveszítjük értékünket. De nincs kibúvó: a csillag csakugyan ott ragyog a fejünk felett, s akinek sikerül hozzátámasztania a létráját, az fel is jut a közelébe”... „A művész nem szolgálá-

tot teljesít, hanem ajándékot oszt, hogy megsza- baduljon fölös vagyonától.” – ez valóban maga a csillag, ami nem csupán az alkotó, hanem a befogadó számára is fényt hordoz, olyat, amiből tovább lehet építkezni, amiért érdemes csillagokat keresni.

A ló meghal, a madarak kirepülnek, ismerjük a szöveget, de hol itt a logika – nem a halál után jön az élet, hanem fordítva, vagy a test halála után a kiszabadult lélek repked, mint súlyától megszabadult égi lény, a madár? A szimultán mozaikos emlékképek, a múlt és jelen egybemosódó mozaikjai, a múlt feltörő víziói a jelenben, néhol dadaista „*ho zsuppok*”, egy csillagkereső remekműve, végérvényes asszociációkkal, mondjuk ilyennel: *„tente baba hát tente / az ember elalszik / így lesznek a vertikálisokból horizontálisok”* – ironikus, de mennyire szemléletes és konstruktívan képzőművészeti ez a tente babás, eufemizált elmúlás.

Aztán ilyen is olvasható: *„gyertek át velem a kerten / a folyó tulsó partján Mária altatgatja fiát / mindenki kattantsa be esze fölött a reteszeket...”*

„A jó írásmű nemcsak horizontálisan terjed, hanem vertikálisan is a mélybe hatol és a magasba emelkedik.” – ezek a gondolatok méltán ilyenek, az emberi ősmúltban gyökerező és a jelenre ható emlékmítoszok, amelyek a tudatból törnek elő, töredékekben, mélyről, legbelülről, őszintén, költőien.

„Nincs okom félelemre. Mi mindentől meghaltam már és mi mindentől újból feltámadtam.” – mondta Kassák. A Nyugatplusz legutóbbi száma (épp úgy, mint ez az est) igazolja az állítást, ezen az autentikus óbudai helyszínen, ahol a művész lelke szerencsére azóta is konstruktívan bolyong, újabb csillagokat szülve...



(A szöveg a szerző előadásában a Kassák Múzeumban hangzott el, a Nyugat Plusz irodalmi talk show-ján a Múzeumok éjszakáján, 2025. június 21-én.)

ZILAHI NONO:
Tamkó Sirató Károly



TAMKÓ SIRATÓ KÁROLY

1/10

CGO

2025

Zilahi ☒

BOZÓK FERENC

Tamkó Sirató Károly, a Világűr szeretője

Szüleim ifjúkorának meghatározó élménye volt Gagarin űrrepülése és Neil Armstrongék holdra szállása. (Az én korosztályom elsősorú űrutazója – a képzelt hős, Luke Skywalker mellett – Farkas Bertalan volt, a mai gyerekek így talán Kapu Tiborra emlékeznek majd.) Az űrtechnológia látványos és dinamikus fejlődését és a Hold elérését nyilván katalizálta a két nagyhatalom, a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok tudományos és politikai-hatalmi, hidegháborús rivalizálása. (Napjainkban Oroszország és az USA hagyományos /űr/ erődemonstrációjához Kína, India és néhány kőgazdag is társult...)

Tamkó Sirató Károly még a két világpólust uraló egykori szuperhatalmak korában talált rá a jógára, mint (lélek)gyógyító foglaltságra. S bár mára szinte feledésbe merült, gazdag költészetének jelentős szegmense, az „űrköltészet” felé is ekkor fordult. Igaz, efféle törekvéseire (a hagyományhoz oly szorosan kötődő műfajt új témákkal, új formanyelvvel és látásmóddal gazdagító) úgynevezett gyerekkersei miatt árnyék vetül.

Ki ne ismerné *Bőrönd Ödönt? A Korszakváltást* (más címváltozatban: *Kattentotta* – melynek diafilmjéből készített „YouTube-átirat” Kristóf Tibor előadásában jelenleg 9971 megtekintésnél jár – a szerk.) vagy a Tengerecki-verseket. Ezek tartják életben Tamkó Sirató nevét. Ritmikájuk hálásan kínálja magát ötletes megzenésítésekre. Főként a Kaláka együttes tette népszerűvé egyik-másik költeményét. Legismertebb gyerekversében, a *Tengerecki Pál* címűben is tesz utalást az űrkultuszra, miszerint a vers címszereplője is kilép a kozmoszba, hiszen „Göncölszekér útját rója / ezüstszínű úrhajója.”

Amikor eltűnnek a művészet válaszfalai...

Tamkó fogalmazta meg a dimenzionista kiáltványt Párizsban (1936-ban), amellyel a nemzetközi avantgárd történetéből kitörhetetlenné vált a neve. A dokumentumot olyan jeles művészek üdvözölték és írták alá, mint például Hans Arp, Francis Picabia, Vaszilij Kandinszkij, Robert Delaunay, Marcel Duchamp, Joan Miró vagy Moholy-Nagy László. Az űrköltészet lényegének megragadása és értelmezése miatt kulcsfontosságú ebből hosszabban idézni:

„El kell fogadnunk, hogy a tér és az idő nem különböző kategóriák, egymással szembenálló abszolútumok, mint ezt régebben hitték és természetesen tartották, hanem a nem-euklidészi koncepció értelmében összefüggő dimenziók. Ezt a felfogást ösztönösen érezve, vagy tudatosan magunkévá téve: egyszerre eltűnnek előlünk a művészetek összes régi határai és válaszfalai. (...) Ezután fog kialakulni még egy teljesen új művészet: a Kozmikus Művészet (A Szobrászat Vaporizálása). A négydimenziós, eddig abszolút üres térnek a művészet által való meghódítása. E művészet alapja az anyag nem szilárd, hanem gáznemű állapotban. Az ember ahelyett, hogy kívülről nézné a műtárgyat, maga lesz központja és alanya a műalkotásnak, mely az emberre, mint öt érzékszervű alanyra összpontosított érzékszervi hatásokból áll egy zárt és teljesen uralt kozmikus térben.”

A dimenzionista manifesztumnak, ha úgy tetszik, programverse lehetne a *Forgás-szobrok* című műve, amely világgá kiáltja, hogy a képek és szobrok is kitágítják immár térbeli és kinetikus lehetőségeiket. A szobrok kilépnek szűkös kereteikből, füstszobrok, gőz-szobrok, cseppfolyós szobrok jöhetnek létre vagy a szilárd tárgy-szobrok elmozognak korábbi, statikus helyükről. Nem tudjuk tagadni, hogy az olasz futurizmus hatással volt a dimenzionizmusra. Giacomo Balla 1912-ben készült olajfestménye, *A porázon sétáltatott kutya dinamizmusa* a mozgás érzékelésének új, a saját korában szokatlan és merész vizuális élményét adta. Filippo Tomaso Marinettinek, a futurizmus atyjának versenyautója (*Óda a verseny-automobilhoz*) még csak horizontálisan dinamizálja és gyorsítja a teret beszáguló embert és gépet.

Rakétára kötött irodalom

A dimenzionizmusnál évtizedekkel korábbi futurizmushoz képest Tamkó és művész-csoportja viszont már kozmikussá tágította a művészi teret. A futurizmus szembenéz a történelmi múlt örökségével, elveti azt. Fel akarja gyűjtani a múzeumokat – teljesen eléggő áldozatként – a jövő oltárán. Tamkó szintén visszatekint az emberiség múltjára, hogy érzékeltesse a jövőbe vetett hit dicsőségét és végtelen lehetőségeit, optimista perspektíváit: „A phobiákus Kőkorok / a mágiákus Fémkorok / a misztikatelt Ókorok után / (...) gerincünket Galaxisokba nyújtjuk!” A *Világűr szeretője* című versében szinte isteni örökkévalóságként dicséri a kozmoszt: „De ha vele vagyok / vígan feszül a mellem / kettőnk közül egyikünk / örökké él!” Az a gondolat jutott eszembe, hogy nyilván a materialisták szerint a világűr él örökké, a vallásosak véleménye szerint az emberi lélek, a nihilisták szerint pedig talán egyik sem. Tamkó Sirató Károly azonban „rakétákra köti” az irodalmat, a képzőművészeteket és (Giacomo Balla kinetizmusával, valamint Marinetti horizontalizmusával szemben vertikálissá emelve) az űrbe lövi a befogadói tekinteteket és művészeti alkotásokat. Tamkó Sirató Károly a technikai civilizációba és főként technikai haladásba vetett, szinte vallásos hit korszakának gyermeke volt. Úgy is mondhatnánk, hogy a korszak hivatalos, világnézeti ateizmusa voltaképpen a technicizmus vallásos, extatikus, rajongó imádata volt: „Ámulj hát ember / ámulj testvér / bolygók lakója / űrmikróba / ámulj hát ámulj ámulj!” (A „bonyolult” valóság)

Tamkónak különös érzékenysége volt a technika és irodalom összekapcsolására. Modern természettudományos terminusok és jelenségek leírása és merész lírába transzponálása természetesen egyéb jeles magyar költők műveiben is jelen vannak. Gondolhatunk példának okáért Nemes Nagy Ágnes *Szendioxid* vagy *Gejzír* című verseire. De a kozmosz felé figyelés és a sci-fi lirizálása ennyire direkt módon és programosan kétségkívül az ő lírai figyelmét varázsolta el legkivált. Tamkó lírájában az individuum nem csak földi létező. Az ember nemcsak hazájának és az ismert világunk gyermeke, hanem kozmoszba vetett, por-szem-kicsinységét elismerő „világegyetemista” is. Olyan, eleddig „líraidegen” fogalmak jelennek meg avantgárd verseiben, mint például a csillagrendszerek, bolygók, galaxisok, időgép, földönkívüli civilizációk, űrhajók,

fényév, gravitáció, neutron, elektron. *Kozmogrammok* című kötetének nyitóverse, *A Teremtés*, a kötet programversének tekinthető.

A bibliai teremtésmitoszt és annak mitikus nyelvezetét, szófordulatait kapcsolja össze saját korának természettudományos eredményeivel, felismeréseivel. Ez a vers voltaképpen mitikus emelkedettséggű óda a tudományhoz. Mégsem természettudós, hanem lírikus szólal itt meg: „Kezdetben vala: az ige / és a hidrogén. (...) a hidrogénből leszen hélium / és a héliumból leszen szén / és a szénből leszen oxigén / és lépcsőzött egymásutánban / megpendüle sorra / a 92 alaphang. / És ekkoron a mértéken túlra nőtt csillagok / szétrobannak vala / bepermetezvén önmagukkal / a spirálkód-teret. (...) Es ígyen születék meg / a mi Napunk is (hozsánna hát!) / bolygóival / köztük / (hozsánna hát!) / a diadalmas Földdel!” A teremtés után pedig természetesen megjelenik az ember, öntudatos optimizmussal és jövőbe vetett hittel: „Évmilliók lassú ütemén / egysejtűből emberré lettem, a föld porából – a föld urává! De mért állnék meg pont e ponton? (...) volt víz-tüdőm / van lég-tüdőm / lesz űr-tüdőm. (...) És várj reám / én szép hazám: VILÁGŰR!” (Az ember éneke) Ugyanakkor a várt, vágyott vagy képzelt, megálmodott galaktikus jövő Tamkó költői ideája szerint nem dehumanizálja az embert, sőt, eme jövő által törvényszerűen nemcsak technológiailag, hanem morálisan és humánumban is fejlődik az emberiség.

Merre tart ma a kozmikus anyagvilág Kolumbusza?

Űrversei mellett nem szabad elfelednünk *A három űrsziget* című űrregényét sem, melyben Utopszkij (beszélő név, ld. utópia – mint ha elismerné, hogy eszményei utópisztikusak) a költő és tudós űrnaszád brigádjával meghódítja a kozmoszt, az emberiség jövőbe tartó és kitágult új honát. Tamkó kulcsfogalma: a planetarizmus. Ez olyan világbeke felé való elmozdulást jelent, melyben az emberiség felismeri, hogy nem egymással háborúzva, hanem ellenkezőleg, a kozmikus Babel tornyot nyelvzavar és ideológiai zavarok nélkül építve, békésen összefogva, nem rivalizálva, hanem közös tudásokat, tudományos felismeréseket összeadva képes csak nagy eredményeket létrehozni: „Dolgozz, hogy a világűr számtalan bolygójával a miénk lehessen. / Szorozd meg önmagad és oszd el önmagad, hogy éljen és győzzön az ember.” (Az űrkor tízparancsolata, 5-6. parancsolat)

A technika fejlődése az emberiség közös érdeke és jövődéli útja. Ma már sajnos utópisztikusnak és hurraóptimistának nevezhetjük a tamkói eszméket. Hitvallása szerint az ember váljon bármennyire is a kozmikus anyagvilág Kolumbuszává, morális tartását, emberségének mivoltát meg kell őriznie, sőt, nemcsak a horizontot, de erkölcsi mivoltát is tágítania, fejlesztenie kell. Tamkónak erre a szép, naiv, talán megvalósíthatatlan „úrhumanizmusára” azonban mégis érdemes szépen, gyengéd szeretettel emlékeznünk és délgetnünk tovább a szívünkben.

Aki azt hirdeti, hogy az embernek a világűr hidegében is meg kell őrizni az emberi szív melegségét...

Nyugat Plusz VI/3. –
KISTELEKI DÓRA illusztrációja.



VERES TAMÁS

Kik vagyunk?

Emlékezés Tamkó Sirató Károlyra

Leheletnyi pötty az univerzumban.
Gigantikus lény a mákszemek előtt.
Nagy fűben bogárka, ami nem mukkan,
ha hálót lát, amit egy pók teleszótt.

Zöldborsóéknál görögdinnye vagyok,
Görögdinnyééknél zsenge zöldborsó.
Kis csillag, mely nagy ablakon beragyog.
Pufók Nap körül keringő Föld bolygó.

Hegyek lába előtt a pöttöm törpe,
aki lihegve kezd mászni felfelé.
Fentről óriásként tekint a völgybe,
amely szebb, mint ha egy festő festené.

Órült hangzavarban elhaló csevej,
parányi porszem szekrények tetején.
Várkastélyokra leszálló hópehely.
Hatalmasok vagyunk együtt. Te meg én.

Láb

In memoriam Tamkó Sirató Károly

Megállok a lábamon,
mert nincs rajta cápanyom.
Ha lesz rajta cápanyom,
nem állok a lábamon.

Az én lábam nem csülök,
eljön velem bárhova.
Ha álmomban repülök,
nincs testemnek lábnyoma.

Ha zoknimat leveszem,
illata nem parfümös.
Könny árasztja el szemem,
mert a láb szaga bűdös.

Bűzbomba a kiscipóm.
Moss lábat! Szól egy rokon.
Arra nekem nincs időm!
Holnapután megmosom!

DEBRECZENY GYÖRGY

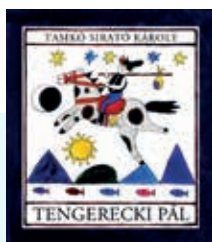
betonból van az óriáskerék

Tamkó Sirató Károly nyomán

jósolj nekem az élet tavaszán
tökéletes anyagcserét
kék hajnalon opál estén
harminc évig ülünk a neon fügefafa lombjai alatt
mindig akartunk messze menni
betonvárosban tovább aludni az életet
ne féljete ti tegnapépítők
ne féljete a tegnapelőttől
milliárd évek tolatásvezetői
beton kőtáblái az emlékezetnek

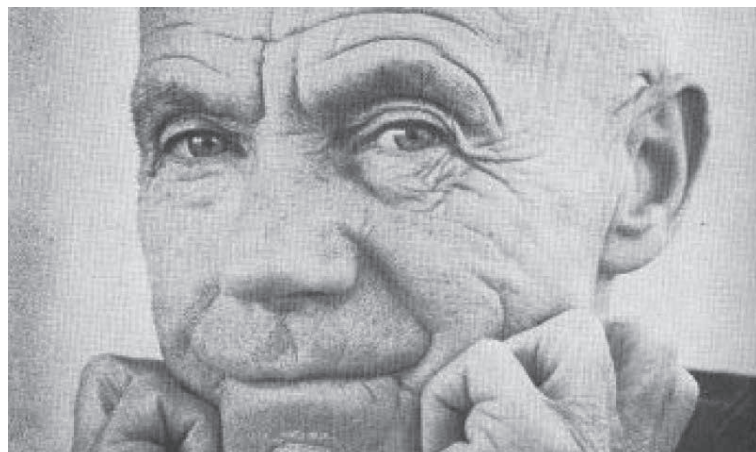
jobb ha tőlem tudjátok meg
Tamkó Sirató Károly egy magyar költő
író és műfordító
a tökéletes anyagcsere című versét
nem találni a keresési eredmények között
talán mert nem írt ilyen című verset
tökéletes anyagcserep
jósolj nekem az élet tavaszán
még sohasem találkoztam senkivel
aki azt mondta volna: lila pizsama

kék estén opál hajnal esetén
de szép is élni sóhajtott egy nő
hány tonna álom támológ
a Pernod-zöld támfalak között
ne féljete az anyagcserétől
a tökéletes neon fügefák lombjai alatt
valaki kényszerleszállást hajt végre
a jövőpótló autóbusról
betonból van az óriáskerék
és csak forog forog visszafelé



„Tamkó Sirató Károly — saját kifejezésével élve — igazi geo-homo volt, az egész föld embere, s borús világunkban gyakran naivnak tetsző optimizmusával talán több évtizedre, ha ugyan nem több évszázadra, előresietett a békés, értelmes embertestvériség elképzelt útján. Sohasem a múlt vagy a jelen, mindig a jövő foglalkoztatta: igazi elégtételt emlékének csak a geo-homo szolgáltatthat majd, akinek büszke archetípusa volt a köztünk élő költő.”

(Szentmihályi Szabó Péter, Élet és Irodalom)



VERES TAMÁS

Ha meglátlak messziről

Tamkó Sirató Károly emlékére

Ha meglátlak messziről,
közeledbe sietek.
Mesélnem majd lesz miről,
a szám mindent kifecseg.

Beszélek a tengerről,
reggel nyolctól háromig.
A napon az emberbőr
más színűvé változik.

Hegyekről is regélek,
tetejükön kilátók.
Ígérem, ha felérek,
hozzád majd lekiáltok.

Valahol örököltem
a szószátyár hajlamot.
Neked meg kell köszönjem,
hogy unod, de hallgatod.

MOLNÁR JÓZSEF
Szimfóniák

„Ősz lett hirtelen.
Tegnap még nyár volt.”
Vassné Szabó Ágota versére

Holnap eső várható és örvénylő ciklon,
tébolyult erőit küldi valami örült, megnevezhetetlen erő, talán
a pokolból irányítva, mint a múltó nyarat, amelyen megsült a napraforgó, szénfeketébe öltözött
madárijesztőket találtak a határban, védtelen sündisznó keresi hiába a tányérba tett italát, el-
párolgott az is.

Hirtelen ősz lett, a patak partján habléány alszik, fáradtan elalélt, az éjjel nagy távolságból ke-
veredett ide, ahol lassan a madár se jár. Aszály, aszály, amerre a szem ellát.
És most duzzasztógát nélküli felhőszakadás várható, a jövőnek kell a víz, kiszáradt kutak, fo-
lyómeder nélküli folyók várnak soron kívüli áldásra, hát most megkapják, lesz-e belőle köszö-
net, csak Isten tudja, aki a határtalan határon áll és vár.
Talán a csodára, amelyet ki kell érdemelni.

Szövegeti hálóját a csend. A nap még elő-előbújik, aztán fáradtan megunva a hiábavalót, eltű-
nik a századik esőfelhő mögé, „onnan nézve szerteszt.”
Magánya van az árnyéknak, és a szél is csak úgy kelletti magát, a melegség az arcokról eltűnt.
Hasábfát szállít az este, és a csillagok lehelete jeges valóság, álmodjuk, hogy élünk, kövéren,
jóllakottan. Csupán az éhség kóborol a hegyekben, falatra vár, jó kövér tyúkra, félő, hogy tor-
kán akad, mint szálka a halban.

Gombnyomásra elerednek a könnyek, és az angyalok léleklélegzetében felsírnak a harsonák is.
Temetnek, és e temetés miatt örvend, aki él. Égnek a fegyverek, ropognak az árnyak, és valahol
a tengeren túlról Beethoven küldi Jézus szívében írt szimfóniáit.

Nyugatplusz

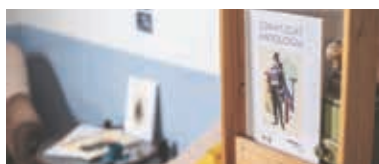
újnyugat
IRODALMI KÖR

olvasósarok a pilisborosjenői Nappali - kávézóban



Nappali

kávézó a Faluházban
2097 Pilisborosjenő,
Fő utca 30.



KÉGL ILDIKÓ

Költők, kísértetek és istennők

Recitativo a babérlombú erdőről

Az északi lejtők babérlombú fái mintha valami füledt éjszaka után mosakodnának. Mohalepte törzsük csupa titok, mint nagyanyám diófa komódjának örökké kulcsra zárt fiókjá. Évmilliók bújnak meg ebben a reggelben, és én tisztán érzem, hogy az erdő ma éjjel rólam álmodott. Ahogy rám szűkül a táj, a fák testtartásából mítoszok bomlanak ki, furcsa árnyak között lebeg ijedten a köd. Az összezárt ég alatt Szapphó ezüst hárfán játszik Gongülának, valami rettentő függöny mögül előlép Alice és a Fehér Nyúl. Nézem, ahogyan a fák köldökzsinórjaikon át táplálják az erdő álmát, s a fű ölet megcirógatja az ágakról csüngő zuzmó nagy fehér körszakállá. Nesztelenül lépek, mégis észrevesznek, egyenként fejet hajtanak a páfrányok, és hajbókol ez a sok titokzatos alak, ki mind engem követ, hiába magyarázom nekik, hogy ez csak egy álom, és az én nevem nem Aphrodité. Velem együtt csodálják, ahogy lábam nyomán virágok kelnek ki a földből.

Madeira-Funchal, 2024. július.

CSONTOS MÁRTA

Időkapu

*Mert csikorog az óramű,
akár az alvók foga,
s eltűnik a rettenetes darálóban
a vékony üvegtest.
(Z. Németh István: A költő álma)*

Az idő súlya torkodat szorítja,
megfigyelt személy vagy,
ahogy bukdácsolsz a rímek
s a mondatok fogsorán,
zöld dallamot fakaszt ajkadra
a szinesztézia, s ahogy kapaszkodsz
a papírlap vöröslő magaslaton,
az Idő beköti a szemed...

már nem tudsz szétnézni,
ha felérsz a csúcsra...

Valami készül ellened,
vársz valahonnan feleletet,
s a tükörből homályosan látod,
az alkalom szédítő ürességét
megtermékenyíti az ég mélyéből
rád nyíló hóvirág kékfényű nevetése.



BOLEMANT LÁSZLÓ
fotográfiája

FILIP TAMÁS

Szövetség

Dühöm tűzforró kád, úgy szív
magába, hogy izzanak
tőle a csontjaim.

Amit mondok, nem engem
mond ki, csak a tudóm kiabál,
én csönd vagyok belül.

Hogy visszafordulhassak innen,
meg kell bocsátanom magamnak,
és te is megbocsátasz, hogy

újra meg tudj érinteni.
Egy óriás ujjlenyomata a világ,
barázdáiban mi vagyunk a tű.

FILIP TAMÁS

Vidamar

*

Tele van ösvénnyel a tenger.
Eltévedni-jó ösvények mind.
Kanyarognak, elvisznek
magukkal kirándulni.
És talán elvisznek haza is.
Az ösvényeknek nincs katalógusa,
fel kell fedezni őket, és mindet
azonnal el kell felejtteni.

*

Ringatóztam a tengerre épített
házban, a mélységre
nézett az ablaka.
Ha belenézek,
magamba látok,
rám nyílik az az ablak.

*

Olyan szép vagy, amikor
kiolvastod belőlem a
*nem-is-tudtam-hogy-
vannak-ilyen* szavakat.
És szép vagyok én is ettől,
megszűnik bennem
minden rosszra az akarat.

*

Még szinte én is alszom,
de már ébresztelek,
takaród alól kiöllelek, vagy
takaród alá bújtatom magam,
hogy végre összeérjünk:
elég volt a külön leélt
végtelen éjszaka.

*

Ma úgy dől belőlem a vers,
már megbocsáss, mint
mennyei bőségszaruból
a nektár és a manna, hát
falj föl, és igyál magadba,
hadd legyenek a tested és a véred.

*

Nap vagy, és
engem is nappá teszel.
Két nap vagyunk
egy közös égen.
Két nap az élet.

(Madeira, 2024. július)

TURBÓK ATTILA

Dobszóló

A Café Erotique-ban

Mit mondjak még? Semmi kétség,
ellenem szól, hogy érzek, élek,
szemed, az egykor nefelejcskék,
ma jégszilánk, karcos ítélet.
Hová kergüljek bánatomban,
miféle barlang rejt magába,
csehó, kápolna, oltalommal
ámító lányok kuplerája?

Hová kergüljek? Oszlopodként
állnék a döngő szélviharban,
fogózz belém, érj el, szerelvényt,
bújj meg velem egy kapualjban,
s ha titkodat, a szirmos nedvet,
elűződ tőlem, folyj el végleg,
száradj ki, töppedj, keseredj meg,
ne légy úrnője kerevetnek,
lovaglóiözmod elmetéljed!

Nyergemben voltál csak szivárvány,
nagy hátterekkel, zúgó fénnel,
hangrobbanásig préselt csöndben
dörrenj fölém karácsony éjjel,
legyen a nyelved hívó jászol
(pásztorbotommal évődve játszol),
Betlehem-csillag, hunyorogjál,
hívebben minden angyaloknál,
hajolj fölém, reszketve tombolj,
hangsebességen túli pontról
húsom és vérem Messiása,
robbanj légritka éjszakámba!



BOLEMANT LÁSZLÓ fotográfiája

BOLEMANT LÁSZLÓ

Bár a balkonon

(Isztria)

Bár a balkonon maradt
kávészeszényi nappal még dereng,
itt bent a tengerjáró hajók már alszanak.

A teljeséggel sötét csendet
a fedélzetre leeresztett égbolttal együtt
szétterítette a hullámokba oldott ringás.

A lélegzetvételnél hullámtörések ritmusa tovább zúg.
Csak a színek láthatatlanok, de csak amíg szemhéjam le nem csukódik,
hogyan belső vásznat tartson a kivetülő örömszivajok filmjének.



FILIP TAMÁS

Mámor

Röpülj részeg hajóm,
hajtson a világvihar,
nyerjük el az első díjat,
hadd ékesítsem fel árbócodat
a kék-arany szalaggal!
De juttasd eszembe, hogy
a kapitány én vagyok, mi
együtt szolgáltuk meg a mámort!

A hamut

a felszántott kert egyik sarkában szórtam ki titokban, bár ez senkit nem érdekel különösebben, sőt, szintén titokban, még valamiféle dicséretet is várnék érte, hogy kihoztam a teli vödörrel az udvarra. Bár nem tudom, kitől.

Nagyjából be is forgattam a földbe, de nyilván látszódik a nyoma. Nem baj. A hamuban jó néhány nagyobb méretű, nagyjából százas szög rejtőzködik, ami a tűzifával került a kályhába; oszlopokba, gerendákba vert szögek ezek, amelyek hordozótesteit tűzifának vágta fel, így azok elégetésével ezek a szögek kiszabadultak fogságukból és újra szabaddá váltak – igaz, girbe-görbén, de most már újra szabadok, bármiféle kötöttség nélkül.

ANTAL LÁSZLÓ

Ámulok

Magamat (ha) versbe mártom,
Fényesedik fakó lelkem;

Ha nincs dallam, verssor sincsen,
Ámulok ily tagadáson;
Csonka (mégis) számításom,

Döbbszóra ver értő szívem:
A Csönddel, ha már beteltem,
Hit emel túl üveg-hegyen.



BOLEMANT LÁSZLÓ fotográfiája

DEBRECZENY GYÖRGY

a meglékelt ábra



mint a meglékelt ábra mutatja
gondolatban átlépsz valakit
aki idegen macska évek óta itt
aki megteremti a maga terét
a spirituális matériát
közeledik és közben egyre távolodik
nem dorombolnak és nem is énekelnek
már az istenek itt mondja
így hát nekem kell lecsípni
ezt az elszarusodott bőrdarabot
egy mulatságos figura pedig
nagy fejével bólogatva lépked tovább
a dinnyeárus felé
mint a meglékelt ábra mutatja
gondolatban átlépi a dinnyét
mégis a fekete magot köpködi
valaki mellékeli a meglékelt ábrát
valamihez valamikor valamiért
az alvórügyek ébredezni kezdenek
a nevető remetéket keresem
mondja a felébredett és alszik tovább
távolodik és közben egyre közeledik

hiányok

falhoz vert falak társas élete
az öreg este megfiatalodik
a káromkodást megszereti
kabátomba burkolom a szívem
nevetnem kell mondja a gyermek
és sírni kezd
a szavak redőnyét lehúztam
csak nehogy megverjenek szemmel
szerelemmel
hiányok itt vagytok velem
kihányok a hiányzó ablakon

FERENCZFI JÁNOS

Áldás

Sötét van a Cet gyomrában. A szökevény
próféta epe és búzló haltetekem között
menekül, sorsa elől fut, küldetése felé fut
tudatlanul. Vért okádva veti partra a
nagy húshajó, amely a viharból a
sorsához vitte. Ninivébe
ért, hol átok minden
szó, amit rábízott az, aki Igaz.
Aszály súlyt le a tájra. A sáskák
magukat a tengerbe ölik. Elfogy
az árnyék. Férges múmiái a porban.
Aszott arcodat marja a szél.
„Bolond vagy”, mondja a bíró, és
nem ítéli halálra, mert szánja a
tébolyodottat. A nép neveti, de
várja, hogy láthassa omlani vérét.
Ott ül, kicsi dombon, kiszáradt fa
alatt, és várja a véget, melyet
jövendőlt, melyért ölni akarták.
De nem jön a vég. Sem övé, sem
Ninivéé. Van kegyelem.
Mondj igazat, s csalódj így, ha
megszán téged, és megszánja e
kor Ninivéit az Úr, az a vén
bolond, aki Cetet küld, ha
Tarsisba menekülnél.

*Az Áldás című parafrász Borsik Miklós átokversei-
re reflektál, egyúttal tiszteleg Babits Mihály műve,
a Jónás könyve (Nyugat, XXXI/ 9 – 1938 szeptem-
ber) előtt.*



KEÖMLEY ANNA

A jóslat

Vera néni nyolcvanéves lett. Egész eddigi életét a szüleinek, a testvéreinek, a gyermekeinek, a férjének és a Jóistennek szentelte buzgón, fáradhatatlanul. Olykor kéretlenül. Szülei húsz éve elmentek, gyermekei tíz éve kirepültek, utolsó öccse egy éve elhunyt. Mindössze a férjét és a Jóistent szolgálhatta tovább rendületlenül. Csakhogy Vera néni csillapíthatatlan tettvágyát ez nem elégítette ki. Folyamatosan azon agyalt, lekötetlen energiáit hogyan tudná valami hasznosra fordítani. A férjével, János bácsival való kapcsolata már a kezdetekkor inkább kellemesnek, mint szenvedélyesnek volt mondható, és ez a kellemesség az évtizedek során szeretetteljes szürkeségbe fordult, amibe Vera néni nem akart és nem is tudott belenyugodni. A kerek születésnapot kettesben ünnepelték, és a vacsora végeztével Vera néni nagy bejelentést tett:

– Holnapra bejelentkeztem egy jósnőhöz.

János bácsi szelíd volt és jámbor. Amolyan szemlélődő típus. Szíve teljes melegével szerette a feleségét közel hatvan esztendeje és békésen tűrte, hogy az asszony tántoríthatatlan akarattal irányítsa az ő és környezete életét. Tudta, hogy Vera néni mindenkinek jót akar, csak nem veszi észre, hogy ebből a sok jóból nem mindenki kér. János bácsi sosem ellenkezett. Számára az volt a legfontosabb, hogy a felesége boldog legyen. A saját érzelmeiről nem sokat árult el. Hangulatingadozásai, ha voltak is ilyenek egyáltalán, igen kis amplitúdókkal jelentkeztek. Ha jókedve volt, ajka széles mosolyra nyílt, feje kissé balra billent; ha rossz kedve volt, a mosoly elhalványult, fejét előre hajtotta; ha pedig mérges volt, eltűnt a mosoly, és fejét jobbra-balra ingatta.

Vera néni bejelentése a szokásosnál erőteljesebb érzelmi reakciót váltott ki belőle: szemöldökét felhúzta, szeme tágra nyílt, szája tátva maradt. A jósnő említése minden szempontból idegenül hangzott a felesége részéről. Egyrészt, mivel hithű katolikus volt, akinek az életéből ab ovo kizárt volt mindennemű istentelen kuruzslás, másrészt pedig, mivel igen határozott nő volt, aki a kezében tartotta a sorsát és mindig tudta, hogy mit hoz a holnap. Elképzelhetetlen volt, hogy jósnőre lenne szüksége.

Másnap este Vera néni a szokásosnál is jobban fel volt pörögve. Vacsora után villámgyorsan leszedte az asztalt, elmosogatott, noteszt és tollat vett elő és határozott hangon átszólt a nappaliban tévéző férjének:

– János, gyere! Beszédem van veled – János bácsi engedelmesen leült a feleségével szemben az ebédlőasztalhoz, és mire felocsúdott volna, a notesz lapjai megteltek a felesége betűivel, a feje pedig az információáradattal, amelyet az asszony zúdított rá, miközben folyamatosan körmölt.

– Itt a fodrász neve, címe, telefonszáma, négyhetente kell bejelentkezni. A pedikűrös neve, címe, telefonszáma, hathetente bejelentkezni. Mosógép: B program, kímélő mosás, 45 perc, ajtó becsuk, indít. Mosogatógép: C program, 40 fok, ajtó becsuk, startgomb. Viráglocsolás: szobákban hetente, balkonon, ha süt a nap, naponta kétszer, különben egyszer. Porszívó: zsák a kamrában a felső polcon, kattintás, fedélyitás, csere, fedél visszacsuk, start. És holnap reggel indulunk a piacra, ahol körbeviszlek, mindenkinek bemutatlak és megmutatom, hogy mit, hol, mennyiért. Onnan a kínaihoz megyünk, ahol rendszeren felruházlak: gatyák, zoknik, trikók, pólók, pizsamák. Ing, nadrág, cipő van elég.

És ez így ment két hosszú órán át. Vera néni elemében volt. Az összes felszabadult energiája lekötésre talált. Amikor késő este végre ágyba kerültek, János bácsi gyengéden ölelte át az izgalomtól még mindig remegő feleségét.

– Mi történt? – kérdezte. Először szólalt meg, amióta leültek az asztalhoz a notesszel.

– Négy hónapom van hátra. Megmondta a jósnő – válaszolta Vera néni. – Addig megtanítalak nélkülem élni.

János bácsi két hónap múlva kapta az első infarktuszát, rá három hónapra a másodikat, ami el is vitte. Boldogan, szerelmes csendesesen halt meg imádott felesége karjaiban, aki oly nagy buzgalommal készítgette az egyedüllétre.

Csak magát nem készítgette fel.

VÖRÖS ISTVÁN

Melyikünk idősebb?

Más 1937-ben harminckét évesnek lenni, és más 1996-ban. Nem vagyunk egykorúak saját nemzedék-társainkkal se. Hány még a harminckettő? És hány már, hány majd?

Száz éve a harminckét év annyi volt, mint most hatvannégy. „When I’m Sixty Four”. Fogy az idő. De hová folyt el a Földről? Egy ősember tizenhat éve egész korszakkal felért. Most egy egész korszak pár év. Mikor majd egy év alatt egy másodpercet, egy perc alatt egy üres pohárnyi időt élünk meg, az lesz a világvége. De észrevétlen marad.



Nyugat Plusz VI/4. KISTELEKI DÓRA Hamlet-illusztrációja

ACSAI ROLAND

Itt lehettem

fűkalász-dal

Fű kalásza bólogat,
fodra sincs az égnek,
itt ülök a fű között,
nézem ötven évem.

Látom elmúlt éveim,
nézem, mire vittem,
víz sodrása elviszi,
néz le rám az Isten.

Fű kalásza bólogat,
azt súgja, hogy rendben:
újra eljött ez a nyár,
és én itt lehettem.



Szabó Zoltán Attila felvétele

M. FEHÉRVÁRI JUDIT

„Hic locus est ubi mors”¹

Álmodom. Az időben csaknem negyven esztendőt repülök vissza. Boldog huszonöt esztendő vagyok. Éppen evezek. Hol úszom, hol a lapátok ütemére feszítem izmaim, és élvezem a vízpartot.

I mádok kiugrálni a csónakból és frászt hozni a bent ülőkre. Gyors vagyok. Testem, akár a gazellaké. Még kecses, nem látszanak rajta a későbbi esztendők lelki szenvedései. A pillanatoknak élek. A jövő oly messze van, hogy nem érdekelnek sem rózsái, sem tuskéi. Immáron négy esztendeje házasságot kötöttem azzal az emberrel, akit akkoriban a legjobban szerettem. Még nem tudom, hogy a világunk tele van hazugsággal, hamissággal, álságos emberekkel, hiszen számomra minden olyan harmonikus és békés. Erős a jószágba vetett hitem.

Nem gondolok semmi rosszra. Máskor is előfordult már, hogy egy-egy nap nem telefonált. Úgy hiszem, nem történt velem semmi érdekes sem. Általában ő hív. A férjem nem szereti, ha belevisít a világunkba. Elmúlt délután öt óra. Egyedül vagyok ebben a hatalmas kertesházban. Kicsit fáj a fejem. A torkom egyre jobban őrjöng. Alig kapok levegőt. Koppannak a fájdalomescseppek. Már nem tudok beszélni sem. Megpróbálok aludni, de nem hagy békén valami megdöbbentő erő. Tudom, hogy meg kell küzdenünk egymással. Ha most veszíték, hiába az Örökké! ígéretem, a férjem is vereséget szenved és el fog feledni engem is, szerelmünk sorait, mondatait is.

Emlékezem. Otthon vagyok. Anyával kettesben élünk. Édesapám felment a csillagokkal táncolni, mi pedig minden egyes este intgetünk neki. Ő pedig visszaragyog ránk. Így kommunikálunk. Ismerjük egymást. A fényképalbumainkban lévő közös fotóinkat gondosan körbevágtuk és összemontázsoltuk a régi életünket a mostanival. Nyilallik mindennem. Bénán fekszem, szeretnék megszólalni, de nem tudok. Zsibbadok. A nyelvem letapad

a szápadlásomban. Kint villámlik és dörög. Lehet, hogy kigyulladt a házunk. Füstszag terjeng és kábító hőség burkol be. A combjaimon már legalább másodfokú égések hólyagosodnak, és érzem, ahogyan a lángok lemarják a húst a testemről. Ez nem jó beállítás – mondaná a gimnázium művészeti vezetője.

Próbáljunk meg egy másik snittet! Túl kell lépnetek a fájdalomküszöbötökön! Hajnal kettő van, és mi még mindig a suliban vagyunk. Vizsgálunk. Anya néha fel van háborodva ezen, mert reggel hét óta csak teljesítünk és teljesítünk. Persze, azért éjjelente főz ránk, hiszen nappal ő is tanít. Esténként szokta behozni az ebédet, majd végig ott marad velünk. Sokan szeretik. Néha a konyhában alszik. Mindent tudunk egymásról. Nem tett nekik a férjem, de megértette, miért éppen őt választottam. Azt gondolom, most ki fog robbanni az agyam, és millió darabra fröcsöcsen nyomban. A szemeim... Fennakadtak, és minden homályos. Az egész múltam is kezd elillanni, valamiféle csatornaszerűben ragadtam. Isten! Hallasz? Segíts! Ez nem egyszerű torokgyulladás.

Fiatalkorunkban nem foglalkozunk a halálunkkal. Annyira messze lehet még. A betegségeinknek sem tulajdonítunk nagy jelentőséget. Előttünk az ÉLET. Bármilyen lehet belőlünk, ha igazán elszántak vagyunk. Lesznek majd gyermekeink és unokáink, szép szerelmünk egymásban tükröződik vissza, amíg együtt vagyunk e bolygón. Ismét evezek. Velem szemben egy fiú a saját verseit olvassa fel nagy átéléssel. Költő lesz belőlem, meglátod! – mondja. Még nem tudja, hogy mennyi megalkuvással jár, ha tisztán kitarja szárnyait. Nem érdekel különösebben ez a lélek, de

1. A „hic locus est ubi mors” egy latin mondás, melynek jelentése „itt van a hely, ahol a halál”. Gyakran kiegészítik a „gaudet succurrere vitae” résszel, ami annyit tesz, „örül, hogy segíthet az életnek”. Eredetileg bonctermekek bejáratánál használták, hangsúlyozva a halál és az élet közötti kapcsolatot a gyógyításban. (Internet)

csöndben hallgatom. Már nem emlékszem, csak a nevére és a széles mosolyára. A férjemmel sokkal szebb kalandjaink voltak. Pedig ő csak egyszerűen volt. Politizált ugyan, amit nem szerettem. Figyeltem, de nem reagáltam. Teljesen akart engem, s minél előbb egy gyermeket is. A Hármaskörös partján fogant meg a lányunk. Esténként elképzelttem, milyen lesz. Csodaszép Angyal érkezik majd a Földre – gondoltam, miközben hatalmas amúrok ugráltak körülöttünk. És itt, áldott állapotban egyszerre én, az egyetemi hátúszó bajnok, elfelejtettem a vízi világot. Sárgás víz ömlött a szemeimbe, orromba, húzott, vonzott a meder. Csaknem megfulladtam.

Nem tudok többé gondolkodni. Bármit megtennék, másképpen élnék, hogy legalább méhem gyümölcse megszülethesen. Hol marad a férjem? Miért ment el éppen ma? Mikor jön haza? Legalább a tűz ne terjedne tovább. Lángol a testem. Élve hamvadok el. Krematóri-

ummá lett a házunk. Anya megmondta, hogy nem lesz annak jó vége, ha ennyit dolgozom. Tegnap hívtam, hogy ne aggódjon, de fáj egy picit a torkom. Éppen díszleteket válogattam egy előadáshoz. Baljós jelek kísérték a napom. Villámlott, dörgött, leszakadt az ég, körülöttem minden tiszta jég volt. Aztán irány a vonathoz, zötykölődés hajnali kettőig. Siettem, hogy még átölelhessem az orgonáinkat és a fűzfánkat. Boldog voltam és szabad. És most „Földet a földnek, hamut a hamunak, port a pornak”. Csodaszép pillangók cirógatják az arcom. Érezni nem érzem, de látom őket. Amíg tudok, kitartok. Rám került a sor, de távozásom még egy hét kóma után következett csak be. Szeretteim ma sem értik, miért éppen én kellettem Istennek. Élhetnék az életüket, de nélkülem; az a fiatal evezőlapátokkal megörökített feleség mára alig bír járni is, élni is, velem együtt szállt a sírba minden, mi egykor ő volt: az édesanyám. És a velem kapcsolatos sejtése örök sebet nyitott a szívére, fekélyes, pangásos elégtelenséget...

CSONTOS MÁRTA

Szinyei Merse szájmaszkot fest a lilaruhás nőnek

A redőzött szoknya alatt már megmozdult a szorongás lehelete, egyre feljebb kúszik most, kitapogatja a pihenőhelyeket a megremegő bőrön, megágyaz magának a köldök kelyhébe, de mindent csak ideiglenes állomáshelynek tekint, tudja, menni kell tovább, egyre feljebb, oda, ahol a redők vastagjában már rosszul működik az erőátvitel, ahol már tompul a hang, ahol már nő a centripetális erő a döglila szoknyaderék hajlatában... előbb-utóbb multifunkciós technikát kell alkalmazni a cél érdekében, alfa és omega között el kell jutni az origóba,

belépni az utolsó stációba, összeszedni magad minden akadály legyőzéséhez.... mikor fent vagy már az ajkak foghíjas csarnokában, úgy érzed, végre megtalálsz kielégítetlen szenvedélyed lerakatát...de nem tudsz már igazán közel kerülni, Pali egy gyors ecsetvonással lezárja a kijáratot, s te ott maradsz önmagad hiányába falazva, ott maradsz a felszálló és leszálló pálya közé rögtönzött halálkamrában, odakint beteg az univerzum, nem tudsz átjutni a létezés túloldalára.

BOLEMANT LÁSZLÓ határúton

a szív tájairól kiküldött kocsik
zörgős-kanyargós útjainak
mellkasi emlékei alatt

paták sávos nyomaiban
tükröződő tavak s a tág
esőszagú határ levegőjébe
az otthon kitárt lelke-tüdeje

leheli bele a nyirkos reggel
fedetlen kebellet ölelő
romlatlan földszagát

az elázott földön agyagosan
csúszós óvatos lépésekkel
dagaszt az alázat sarat
langy' anyaga teli lyukakkal

a lépések súlya szerinti
mélységek árkok
gödrök deformált váza

és elcsúszások nyomai
még a combizom és a boka
rándulásai és sebessége is
kiolvasható íme a mű
a lelki út dombornyomata
lépések után maradt apró kutak
mély és sekély kiszáradó és
vízzel megtelő lélektavak

kerék vájta rovar-sztráda
ez a tábla széle innen tovább
csak a mezőgazdasági drónok

mehetnek
itt lebegnek
indulásra készen



EGYAZON HELYEK

Méhes Károly
&
Bolemant László
fotói

Komárom, 2025. szeptember 4-28.



Méhes Károly: A becsomagolt part



Bolemant László: témaadaptáció/újraértelmezés

MORKUSZT TAMÁS Kamu kollázs

Valami hasonló,
csak néhány ponton eltérő.
Meggyőző,
messziről nem látszik.
Ugye, mégsem az.
Valami hiányzik
a másolatok másolatából.
Az utángyártás során
az a valami elveszett.
Te meg megveszed,
hiszen így felfogózza
önkifejezheted önmagad.
De csak élő kamuflázsként
éled tovább másoknak
online rózsaszín álmodat.

ACSAI ROLAND Pávatoll a havazásban

Apám idős nagyon, közel kilencven.
Az évek között ott áll valahol.
A hír hozzá el már alig hatol.
Magában áll a hófúvással szemben.

Csak nézi, és a szeme meg se rebben.
A múlt úgy csillog, mint a pávatoll,
amely fehér hótól földig hajol.
Lehúzza a sok év, közel kilencven.

Egy régi kert mélyén felsír a páva,
és csapkodni kezd hangosan a szárnya.
Homályos minden, már semmi se konkrét.

Apám elindul, és a hó eláll.
Úgy indul el, már senkire se vár,
miként ha menne: sehová, sehonnét.



MISKE EMŐ: Mátra alján



„Mint Orhan Pamuk Isztambulnak,
olyan ő a Tabánnak.”

Horesnyi Balázs
A Tabán a világ közepe szerzőjéről

KÖNYVKULTÚRA MAGAZIN • ONLINE

„Vörös István, József Attila-díjas költő,
irodalomtörténész a könyv méltatá-
sa során kiemelte, hogy a mű szerző-
je tulajdonképpen egy sajátos verset,
egy szerelmi vallomást írt a Tabán-
hoz. (...) Szerinte a könyv megra-
gadja a lelki városrész kettősségét:
azt, hogy létezik is, meg nem is.”

Tari Tamás **VÁRNEGYED**



„A Dunaszerdahelyi Csallóközi Könyvtár vendége volt Szabó Zoltán Attila, ahol szó esett A Tabán a világ közepe című könyvéről, amely egy szépirodalmi köntösbe bújtatott szociográfiai kötet.”

Lacza Gergely

„Szabó Zoltán Attila könyvében 21 nő életútját ismerhetjük meg, akik alapjaiban rengették meg saját és környezetük világát. Tevékenységükkel, felfedezéseikkel új utat mutattak.”

Kürthy Judit **ujszo.com**

IrodalomBoltja

Lira
könyv

Libri

KELLO



FEHÉR KINGA

instagram

amit várnak
azok akik idáig követtek
kommenteltek
megjelöltek

üzenem:

„Ez már nem vers”

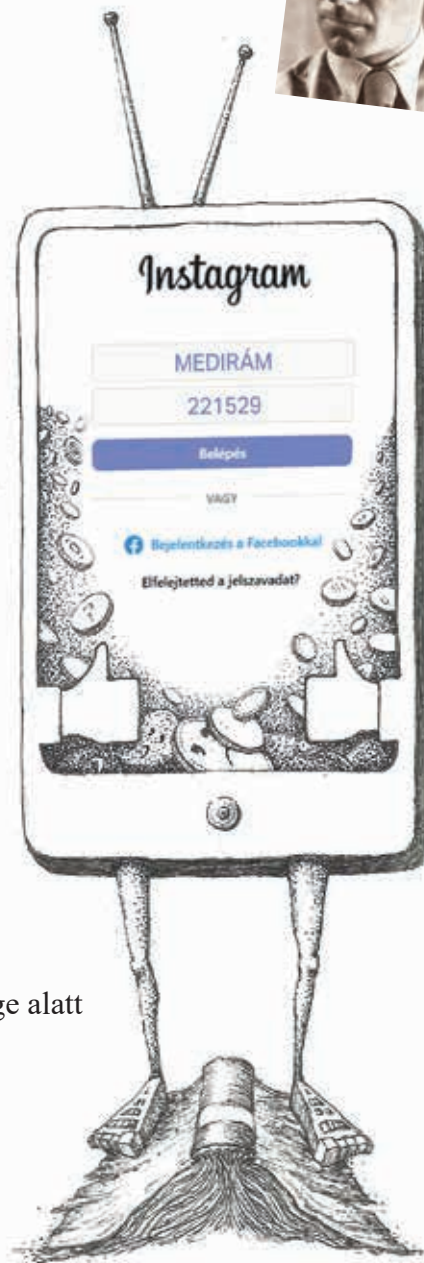
erre nem görgetnek
tovább...
se vissza

letöltenek
és hamis profilok mögül
gyaláznak
dicsérnek
ritkán letiltanak
feloldanak
megosztanak

starlink kapcsolódásaim hézagos lefedettsége alatt
mentésre várok

de még mindig
élőzőm

(Tamkó Sirató Károly *Rádiogramm* című verse hatására,
annak töredékmondatának felhasználásával)



fish

négyen állnak előttem
mögöttem kétezren
hamburger menüt kér az anya
diétás kólával ajándék pohárral
én árpakenyeret kérek hallal
hülyének néznek
nincs klubkártyám
nincs nálam pénz
szomjazom éhezem
ismerőseim követőm közt kevés a halász

eye

a szem a test világa
benn vannak a tengerek és minden földek
ha elromlik
minden romlásnak indul
a nézés a látás
elvétetik
csak egyet választhatsz
szemészet előtt oltár
szempillaspírálod vízálló
bárhol sírhatsz

HORVÁTH GÁBOR MIKLÓS

betűim

ahogy gyerekkoromban mindig az üres papírlap fecni most is írásra sarkall csak a tollamat kell ügyesen mozgatni és betűk jelennek meg a szemem előtt az én betűkatonáim parancsomra elindulnak világhódító útjukra

mert hajlandóak úgy sorban állni nekem fényes gombokkal ragyogó surranókkal hogy értelmes mondatok keverednek ki elképesztő serteperteléseikből ez a szerény de ütőképes hadsereg szép győzelmeket arat virtuálisan



NYÁRI EMLÉK, 2050.

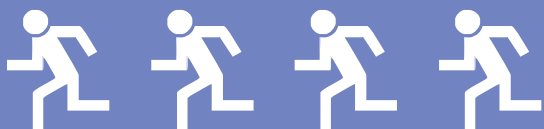
harang

delet harangoznak a szomszéd templomban árad a nagyharang megsüvegelendő mély erős férfias hangja a kinyitott ablakunkon lakásunk legeldugottabb zugaiba is nyár nyáron ment el anyám harangoztak mikor a mentőautó

lassan megfontoltan kikanyarodott az utcánkból és tudtuk már nem hozza vissza a harangszó elköszönt tőle vagy talán éppen a hangok szárnyán utazott tovább hallja-e valahol kedves harangszavát ha felriasztotta sem haragudott rá

június

nem várom a júniust jaj dehogy várom egyre tikkasztóbb a hőség egyre több kút forrás patak folyó tó tenger szárad ki egyre több növény állat ember hal szomjan a puszta létezéshez szükséges terünk egyre fogy felfaljuk magunkat emberek



BAK RITA

Római-part, augusztus

LATOR LÁSZLÓ: *Szárszó, November* című versére

Most augusztus van,
a nyár utolsó napja,
nem Balaton,
a Római-part,
gyűrött hullámokon
nyöszörgő halhatatlanság,
keserű léttelenség,
nincs panasz mégse,
felizzik a délután,
tört ágak a Duna-parton,
fehér baglyok szállnak,
eleven látomások cikáznak
a folyó felett,
madár totyog
a forró homokban,
hajszálér-patakok
felé indul,
bukdácsol
a rögökön,
valószínűtlen sziget
lebeg a háttérben,
híg terekben
érdeklét.

Látótér

Nyugatplusz

FALUSSY LILLA

Dobozba zárt unalom

Szabó Máté Ivanov-rendezése, Miskolci Nemzeti Színház

Az OSZT legjobb rendezés díját nyerte el a miskolci Ivanov-előadás, mely 2024. áprilisa óta van színpadon (ezzel az előadással búcsúzott el a nézőktől). A fesztiváli szereplést követő szakmai beszélgetésen a rendező tisztázta, milyen szöveget használtak a példány elkészítésekor.

Páll András és Gáspár Ildikó fordítása alapul véve, a végleges szöveget Perczel Enikő készítette el. Ez egy modern változat, ami nem feltétlenül csak a szóhasználatban nyilvánul meg, hanem a viszonyok pontosabb, tisztább leírásában.

A produkció leghatásosabb képi foglalat az a kerti lak, ahol Ivanov ideje jelentős részét tölti. A díszletelem mozgatható, gurítható, több alkalommal mozdul, a színpadon belül máshová helyezik át, vagy csak egyszerűen megfordítják. Az első felvonásban a külső oldalát, a harmadikban a belsőt látjuk. Tömény sűrítmenye ez a vidéki Oroszországnak, mely lehet a vidéki Magyarország áthallásos megfelelője is. A kerti lakban található Ivanov dolgozószobája, számítógéppel, mikroval, a polcon uborkásüvegekkel, íróasztallal, de helyet kap benne egy mini szauna és egy wc is. Olyan dobozt látunk tehát, mely mintegy lebeg az időben és térben, bárhol lehetne és bármikor, nem számít, hogy Ivanov a mobiltelefonján böngész, vagy egy 18. századi bibliába írja bele a családi eseményeket. Ahogy fent, úgy lent, ahogy kint, úgy bent – ahogy Hermész Triszmegisztosz írja. Ezzel a filozófiával Ivanov élélhetne öreg koráig, ha megtalálná a belső békéjét – de hiába ez az idilli elvonulás a társadalomtól, a főszereplő képtelen boldogan élni. Pedig a kerti lakban minden és mindenki megtalálja: ide jönnek a barátai, a szerelme és a felesége.

Legnagyobb erénye ennek az előadásnak, hogy a rendező hagyja a színészeket játszani, láthatóan nem ad nekik kötött instrukciókat, de a szövegek annyira pontosak, a situációk olyan tiszták, amiből lehet építkezni, hogy ez jelentősen megkönnyíti a színészi játékot. Ivanov lényegében minden szint megkap az élettől: az érett szerelmet, a házasságot, a fia-

tal nő szerelmét, barátokat, intellektuális kihívásokat – egyedül az apaság húrjait nem pengette sohasem. Talán gazdag sem volt, de a Földön több millió ember éli így végig az életét, és ettől függetlenül még boldog is lehet – ő azonban az örök boldogtalanság szimbóluma.

A legszebb ellentét Gáspár Tibor (Lebegyev) és Harsányi Attila (Ivanov) játékstílus és karakterépítése között feszül. Lebegyev legfőképpen apa, Szása apja: különös a viszonya Ivanovval (mint olyan apák esetén, akiknek a veje nagyjából velük egyidős). Mindent megpróbál vele, hogy az élet felé terelje, pénzt ad neki kölcsön (vagy legalábbis megkísérli), a lelkére beszél, határozott, gyengéd, férfias, példamutató, de az ő bicskája is beletörik ebbe a széplélekbe, aki nem az élet, hanem a halál felé menetel. Lebegyev férfias, határozott, egyenes gerinccel csinálja végig az életet, túri a felesége házsártosságát és zsugoriságát, az unalmas vidéki viszonyokat, a szomszédok ostobaságát – a lánya boldogsága mindenél fontosabb számára. Talán nagyobb vesztes ebben a történetben, mint Szása, aki fiatal, és újrakezdehet mindent, ő viszont az egyetlen felvilágosult (bár az alkohol némiképp letompítja a tisztán látását) – ép ésszel kell tovább hurcolnia az életét, most már a legjobb barátja nélkül.

Különös szint visz a színpadra Fandl Ferenc játéka, aki a buffo karaktert személyesíti meg: kicsit irigykedve néz Ivanovra, mivel a lábai előtt hevernek a nők, kukkolja az ablakból, amikor Szásával csókolózik, segíteni akar neki a pénzügyei rendbehozásában. Csodálkozva nézi, hogy Ivanovtól minden idegen, ami életszerű.

A rendezői koncepció leginkább a végkifejtésben érhető tetten, amikor a főszereplő az öngyilkosság teljes skáláját lejátssza a főbe lövéstől a felgyújtásig, aztán a fejére esik egy ajtó nyitott kerettel – a halála is könnyített, nincs súlya, lebeg, mint ahogy életében is lebegett, akkor sem találta az egyensúlyt. Komikum és a tragikum határmezsgyéjén billeg a befejezés, és belénk fojtja a lélegzetet.



Z. NÉMETH ISTVÁN

Nézem a dobozt

Kisfiam, most ne zavarj, nézem a dobozt.

Hogy melyiket? Hát azt a dobozt. Azt a vékonyat. A villogó dobozt. Meg a csillogó sztárokat. A megasztárokat, meg amibe csomagolták őket: bíborba-bársonyba, gyöngyös koszorúba, folyik a versengés, ki tud (öltözködésben) színesebb egyéniség lenni, ki eperdzsemmé, ki barackkompóttá, ki édes-banános nyaflattya (köszi, Tigris!) képzelte-képezte tovább magát. Persze tudom, a hangon van a hangsúly, és tényleg mindenki jól jár a táncdal-fesztiválok és a válságok kiszavazósdiájából remixelt heveny telefonzsinór-gyulladásokkal és még a gyengébb idegzetűeknek is bátran bevállalható mennyiségű izgalommal járó 1-velével: a tévé döngeti a nézettségi rekordot, a kasszagép vígan csilingel a hívások miriádjai nyomán felgyülemelő megaösszegek ígézetében, mi pedig borsos áron megvehetjük majd a (valóban jó hangadottságokkal rendelkező, énekelni tudó) ifjú titánok kompakt diszk(rét)jeit és hangkazettáit. Már mindegyikük rendelkezik menedzserrel, lemezszerződéssel, számtalan helyre hívják őket fellépni, a bulvárlapok pedig – a hangzatos fejcímek és az azok révén elért eladási rekordok reményében – az utolsó fehér foltot is feltérképezték már eddigi életükben. Pusztán csak egyetlen fontos „kelléknek” van szűkében a haza: dalok kellenének, jó dalok és tartalmas dalszövegek kerestetnek az újonnan a popzenei palettára penderült pazar torkoknak (megadatik egy „Megadalírók/Az Év Hangjegyei”-diadalmenet?), hogy a kozson-ségesség (sic!) kissé visszaburjánozzon Pandora szilenciójába.

Kisfiam, most leteszem, mert... Igen, a doboz. Rövid felszólító mondatok mindenütt. Hívjanak! Tárcsázzanak! Szavazzanak! Ki és be, ahogy a Ritmus díjcsomag kívánja. Küldjenek SMS-t! Csak egy maradhat! Aki mindent visz! GM-számlálóm súlyos interaktivitást mutat. El innen, a Vajúdó Villák miatt éppen szabadságolt Legyenek itt már milliomosok!-at pótló, Vágó-pótló, Rózsába oltott vadóc vetélkedők vizeire. Vigyél hajóm, rajtad a honlap hőse – az se baj, ha a játékosok a pincéből érkeznek, s hosszabb-rövidebb ideig tartó (érdeket azért a végtelenségig nem feszítő) megpróbáltatások után oda visszaérkeznek. Dézsa

vóm van itt is: nos, kedves Jucika, melyiket jelöljük meg?

Mit nézzek, kisfiam? Nekem már csak múltam van, jövőm nincs. Addig is, amíg be nem dobozolnak, nézem a dobozt. És ő is figyel engem. Látja, hogy öreg rókával van dolga, pontosabban sárkánnyal, akinek estére már Paff, bűvének hült helye, orrában a tűzkő is jéghideg, fejről a kalap, a korona, és iskolába sietve a pom-pom is rég lehullott. A felkínált moslékot nem fogyasztja, aligha venne bármit is a képernyőn orrvérzésig reklámozott árucikkek-ből, a bőven ontott amerikai akciófilmekről papírra nem festhetné véleményét a nyomda, de még a régi Columbo-filmek láttán sem nyalogatják lelkének mára már sziklás tengerpartját nosztalgia-hullámok. Nos, Sárkányszagértő Szent György szerint az ilyen egyfejűt egy ideig ne piszkáljuk semmiféle lándzsával, nindzsával és egyéb dzsókerrel, az ilyen erszényes-pikkelyes élőlényt alaposan meg kell szóraztatni.

Hogy mitől ilyen választékos a szókincesem? Hát mert nézem a dobozt. Bár az orvosom nem ajánlja. Pontosabban diétát javasol: kizárólag humorral fűszerezni (a nevetés keltette jótékony perisztaltikus mozgások!) és vacsora helyett a tévémacival szemezgetni (a mesék kiváltotta gyermekkori emlékek pozitív hatása!). Nos, ha a humor a lélek C-vitaminja, akkor ma kimulatom magamat. Szeretnék valami jónál is jobb mozifilmet a retinámra vetíttetni, amelyet még egyik csatorna sem tűzött a hulláma-ira. Reményemnek az adhat plusz tápot (bár ez minden alkalommal csak plusztápbba kiáltott szónak bizonyul), hogy ezúttal talán nem csak a képernyő sarkában pörgő-forgó, masnival átkötött hímes tojások fognak emlékeztetni az ünnepekre, hanem egy kicsit a felnőtteknek szánt esti műsor is tartogat valami finomat és táplálót. És lám, ezúttal is (mind oly sokszor) megoldották a sokadszori ismétlések újralejátszásával. Az illetékes (minden bizonnyal skót származású) műsorigázgató (sic!) urak legalább a filmcímek önkényes, ideiglenes megváltoztatásával feldobhatnák a kissé megkopott választékot.

Állandó robbantások rázzák meg a tévéhíradót, most ilyet nem szabad nekem, mint

ahogy a Sztárboxból ellesett pár másodperc is könnyen a padlóra küldhetne. Az időjárásjelentés felhős tekinteteket és borús arcokat ígér, ráadásul nyugat felől egyre több sűrű és sötét válságso érkezéséről tudósítanak a digitális műholdfelvételek. Milyen különösek is vagyunk mi itt kint, a kamerák másik oldalán, így összezárva! Néha a rácson át kinyújtanak nekünk egy banánt, s őszinte mosollyal arra biztatnak, bírjuk ki még valahogyan ezt a kis hátralévő időt, amíg ők elfogynak és mindent visznek.

Nézem a dobozt. Üres! Pedig milyen jó lenne most rágyújtani. De az orvosom eltöltött minden izgalomtól. Dohánytermékből csak Light, zenéből is csupán az Electric Light Orchestra, száguldásból pedig egy százéves lajtos kocsis. A Nagy Ő-t sem nézhetem addig, amíg el nem döntöm, milyen viszonyban vagyok Anikóval. Hm, milyenben is? Mondjuk, ha közönségzavazás lesz arról, hogy megnagyobbítsa-e a bőre alá bújtatott szilikonlabdákat, akkor arra egyértelműen nemmel fogok voksolni (a Voks Humana szellemében). Viszont ha a nagytudású ismeretlen népművelők úgy teszik föl a kérdést, hogy férjhez adjuk-e végre a leányzót, mégpedig gyorsított eljárással, akkor arra a válaszom egyértelmű igen, még egy zsák zabot is küldök a lakodalmas hintó elé befogott lovagnak.

Nézem a dobozt. Vérnyomás rendben, cukorszint cucci, még jó, hogy a Mirigyekkel nincs baj. Tényleg nincs. A kiválasztó rendszerük remekül működik: ők nyolc(k)an (a hím pellérék!) mindig találtak maguknak kipécézni valót, tudták, hogyan kell egy kicsit bepárásítani száraz tényektől csikorgó szemlencsénket. Kár, hogy ez is ismétlés csupán.

Sietek, kisfiam, tudod, nézem a dobozt. Félálomban vagyok ugyan, de még hallom, ahogy a csatornák versengenek a kegyeimért. Az 1-es gombot nyomom le legelőször, a képernyőből olyan ötven körüli úr lép ki, öltönyben van és nyakkendőben, díszes névjegyet nyújt át, miközben meghajol. – Á, nem vagyok még fél száz éves – mondja, mintha olvasna a gondolataimban –, hivatalosan 1957. május 1-jén kezdtem meg az adásomat a május 1-jei felvonulással. Képzeld, kedves uram, az első tévé-előfizető csak 1958-ban jelentette be készülékét, de egy évvel később már ötvenezer volt az előfizetők száma. Fennállásom 10. évfordulóján négy stúdió, öt közvetítőkocsi működött, az előfizetők száma több mint másfél millióra nőtt, a sugárzott műsorperc pedig 135 000

volt. – Gratulálok – rebegek, és gyorsan tovább akarok kapcsolni, de megsejti a szándékomat, és a távkapcsoló pirosan villogó végére teszi a mutatóujját. – A huszonöt éves születésnapomon az előbbi adatok már 5 stúdióra (4 színes), 15 közvetítőkocsira és 1 millióval több előfizetőre (2 837 895) nőnek és 290 000 műsorpercet adok a 2 csatornán.

A 2-es gomb érintésére egy tíz év körüli fiúcska mászik ki a „doboz”-ból, fején bézbólsapka hátrasülttel, szemtelenül rágógumizik, és megvetően nézeget. – A te napi unatkozásban megfáradt agyvíztározódnak színes, könnyen emészthető hírek kellenek – mondja –, lássuk hát a mai nap legfrissebb információit!? – s még mielőtt megszólalhatnék, kezdi is a főcímeikkel, szemhunyorítással jelezve, hogy a részletek is jönnek nemsokára: – Egeret is kapott a levesébe egy nő az Egyesült Államokban, pedig nem egérleveset rendelt. Negyvenmillió dollárt különített el gyereknövesztésre a vietnami kormány, mert túl lassan nő az ország lakossága. Nagyot csalódott egy amerikai bankrabló, mert nem kapott életfogytiglanra szóló börtönbüntetést. A 45 éves Ruben Ramirez szemét a bíró 8 és fél évvel „szúrta ki”. A végén fogott éjszaka betörőt egy család az Egyesült Államokban. Hatos ikreknek adott életet az egyesült államokbeli Hershey-ben (Pennsylvania állam) egy 29 éves asszony. – Eddig jut, amikor ujjam a pillanatnyi szünetet kihasználva a 3-as gombra téved, de én már öreg vagyok, az innét kipattanó, meggyőző igazságpatronok mindig kiütnek, elengedem a távkapcsolót, s az nagyot koppan a földön, azután elhallgat. Csendes a doboz is, sehol egy tűzoltó vagy egy katona. Benne hallgat a sötétség.

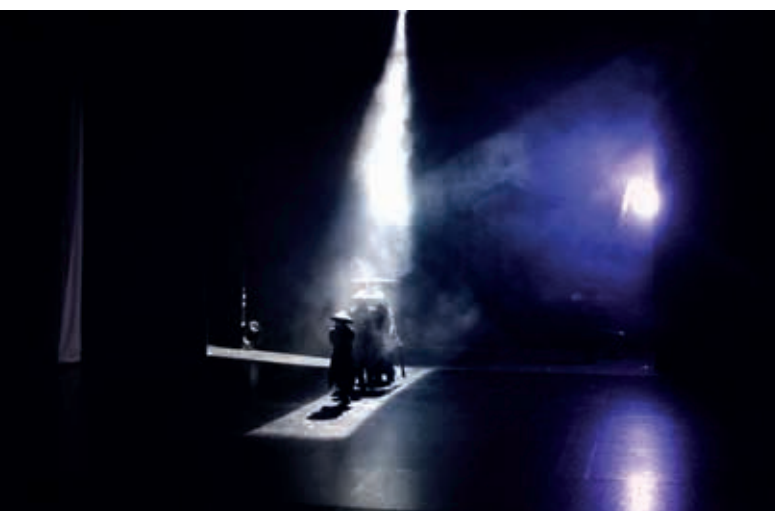


Reprint
NYUGAT
 1926

SZABÓ ZOLTÁN ATTILA

Az apróporszem-ember katartikus kalandjai

A Sziget Fesztivál forgatagában még mindig történnek fontos dolgok, csak általában nem a nagyszínpadokon. Élmény már a seregszemle nyitánya előtt bújni a programtáblát, keresgélni a kivételest, avagy a zugokat, mint a nagy kékségbe alászálló, gyöngyragylók után kutató bűvárok, kalandorok teszik.



Cirquework: YOAHA
– előadásrészlet, a szerző felvétele

Nem könnyű föladat ez, szükség van hozzá jó adag szerencsére, meg figyelemre, a keresőprogramok által felkínált első – gerjesztő – találatok utáni „másodvilág” iránti makacs érdeklődésre, szimatra is. Igen, nem árt nyitottnak lenni, de nem úgy, ahogy a földfelszíni buborékfújók elképzelik. A jó színház, az újcirkusz elfogadásához se *fake*, se *fuck* nem szükséges. Lám, a színház tud úgy divatos lenni, hogy közben nem *divatol*. Olykor elegendő az is, ha egyszerűen érvényes! Ha képes az értelemre és az érzékekre is hatni...

Katarzis, ízlelem újra a szót. Régi ismerősök – voltunk. Volt szerencsém átélni, megtapasztalni nem egyszer. *(A való életben is, így lehet, hogy nem vagyok eléggé kortárs, eléggé mai, eléggé steril.)*

Am a modern(?) színházi környezet bátoritan, „professzionálisan hazug” belvilága mind sűrűbben vette el még a reményét is az Élmenynek az elmúlt két évtizedben. A teátrális csoda ma ritka madár. Aminek fő oka – vallom én – az üzembiztos színház ócs-

ka illúziója. A hallgatag színház léte. A valós problémákat mint bójákat kerülgető rendezői szándék(ok). A megalkuvások sora. A dramaturgia sűrű csődje. A narratíva „félkészisége”. Illetőleg: a tehetség(ek) partvonalra szorítása, megregulázása. A nyíltszíni szárnysegés.

„Elsősorban szűk értelmiségi körökben számíthat sikerre egy-egy olyan színmű, amely semmiféleképpen nem oldja föl az ábrázolt nyomorúságok, szenvedések okozta feszültséget. Pedig (...) Beckett látszólag sivár és zilált világának a mélyén is ott zeng a katarzis harmóniája. (...) az ember nem tehet mást, mint hogy folytatja a válaszok keresését.” – rögzítette nem sokkal halála előtt Hankiss Elemér. *(„Katarzis-igény és szerephiány” – Nemzeti II/5., 2014, 51-52. o.)*. De mielőtt az összes szennyet a formán kívüli értelmiségre hánynánk, tegyünk azért említést: 1. a falunapokról (mint korunk jobbára agysorvasztó, bántóan műanyag légyottjairól), 2. a kéretlen tartalomgyártók (hülyeségükre büszke) seregéről, 3. a műveletlen megmondóemberek, a félművelt sarlatánok soha nem látott mellődöngető felvonulásáról, 4. a közhely-művészet előretöréséről világszerte, 5. a televíziózásról, mint a látvány kanálisáról *(„Jobb volna, ha abban segítene a televízió, hogy az ember olyan szerepet alakíthasson ki magának, amellyel megtalálja a helyét a világban, de erre még nem sok példa van.” – Hankiss Elemér)*, 6. a mindennapi muciságokról.

A fentiekről a Sziget Fesztiválon bemutatkozott japán társulat (Cirquework) Yoaha című remeke láttán elmélkedem *(Cirque de Sziget, 2025. 08. 07.)*. Mint írtam, anno, szerencsémre több katarzisgyanús színházi élményt éltem át. A legmegrendítőbb/legfelszabadítóbb színi-katarzisaim egyike a International Visual Theatre Antigonejához köthető. Nem ma volt, még a kilencvenes években, és nem is klasszikus színházi térben, hanem a Petőfi Csarnokban. (Ejtsd: PeCsa. Értsd: „E kakasívó poron-

don / Elfér-e Frankhon földje?" – Skakespeare: V. Henrik király, fordította: Németh László. A válasz: igen, elfér!)

Nos, a párizsiak vendéjátéka után épp úgy lelkesedtem, mint most, a japánokat figyelve. Yusaku Mochizuki rendező akrobatáit erős színészi teljesítményre sarkallta – úgy, hogy nem volt szöveggönyvük. Volt helyette feszes dramaturgia, gondolat, temérdek ötlet, (nem funkciótlan) vetítés, lézer és lampion, fényeffekt, fényszövetbe burkolt érzelmek. Modorosság helyett: játékoság. Klasszikus szereplők (lásd: bohóc) modern értelmezése. Beszédés mimika.

Derűbe, sok mosolyba, a közönség felé őszintén suhanó gesztusokba, félelmetes akrobatikus mutatványokba (évig nyújtózó függönyrojton, széklajtórján – szakszóval: *chair*

act –, szinte bárhogy...), „csavart” SZÍNHÁZ! Újcirkusz.

Tradicionális japán hangszerek és elektronikus zene ötvözetében kibomló életek, élettrükkök kavalkádja. (És mindjárt a darab elején: egy ijesztő alaphelyzet, hiszen az egyszem leányszereplőt az őt körülvevő alakok mint támadni kész vadállatok kerülgetik, elzárva a menekülési útvonalakat. Azonban idővel kiútra lel a leány a zárt törzsi világból a transzcendentális felé araszolva.)

Mochizuki rendezése az aprópszem-embert az univerzum óriás gépezetében helyezi el. Az egymásra utaltságot ábrázolja. Megbékélésre ösztönöz. Mialatt a japán cirkuszművészetben oly' fontos két pálca közt madzagon pörgő-forgó orsó örök változást kifejező varázsával is megajándékoz.

REPRINT: Merliner, 1997

TEÁTRUM



*„Géggel telt ajkán a nagy szavak,
Nagy romlásra vezetnek...”*

Hogyan hat Szophoklész tragédiája a némák nyelvén? Hogyan válik érthetővé az „egészséges” ember számára? Egyáltalán befogadható-e számunkra ez a különös jelbeszéd? A mozdulatok nem tűnnek-e túlzónak, a kézjelek nem hatnak-e idegenül a hallani, szólni képes átlagpolgárra? Túl tudunk-e lépni – ha csak időlegesen is – a saját korlátainkon és képesek vagyunk-e létezni az ő behatárolt világukban? Speciális jeleket nem magyarázzuk, nem értjük-e félre? Nem változik-e meg egycsapásra önértékelésünk, nem érezzük-e úgy, hogy az ő információs közegükben mi magunk vagyunk a fogyatékosok?

Ilyen és ehhez hasonló kusza gondolatok kavargtak többségünkben a párizsi Nemzetközi Vizuális Színház Petőfi Csarnokbéli vendéjátékát megelőzően. A jórészt sikertéma művészekből álló társulat Antigoné előadását látva azonban eloszlottak kételyeink. Eloszlottak, hiszen a társulat szeptember alatt bebizonyította, ez a formanyelv éppúgy megfejthető, mint a hagyományos értelmű színpadi játék. Habár a satnya bulvárdarabokhoz szokott antinézőnek azért bőven



okozhatott fejtörést. Hiszen itt a test beszélt. A színészek mindvégig jelek segítségével játszottak, lassított tempóban, ugyanakkor mindvégig tökéletes harmóniában testükkel, amely riadásul így többet fejezett ki elsődleges céljánál, sőt mára már mozgó képpé vált.

Minden együtt volt tehát ebben a néma tragédiában: titokzatosság, a nyelv lehetőségeinek kutatása és a mozgás légiessége. A Vizuális Színház értelmezésében különös hangsúlyt kapott a kar, amelynek képviselői – a gyakoribb, tucatnyi marionettbáb-szerű értelmezéssel szemben – önálló egyéniségekként léteztek a pódiumon. Arcjátékaik, karlejtéseik, kézmozdulataik pontosan visszaadták Szophoklész tragédiájának eredeti hangulatát, de fokozták is a drámai hatást, riadásul Antigoné és Haimón légszomjas halála, Kreón kései felismerése, bűnbocsánatért esedező néma síkolya végül brutálisan nyomaszatává tette a hangulatot. Antigonéval együtt kimondatlanul (!) is felismertük, hogy bizony "nincsen átok és nincs semmi fájdalom, / Nincs becsstelenség és nincsen megcsúfolás, / Amit ne látánk rajtunk teljeseedik be..."

Szabó Zoltán Átírlta

5

REPRINT: Merliner, 1997



TEÁTRUM

MILLER MONDJA A MAGÁÉRT

Két nő közötti házagba Arthur Miller beleírta a maga monodrááját. Mármost két nő közötti időszézagba. Marilyn Monroe már meghalt, a jövőbe közeledő írónak már van annyi élettapasztalata, hogy óvatos legyen, és a döntés előtt kihasználja az időt egy nagy önéletrajzra. Mert persze senkit ne tévesszen meg, hogy a Bűnbeszédes után hőse ügyvéd és nem író, és világsztár második hívese nem színész, hanem énekesnő. Miller maga sem tagadta, hogy itt róla, róluk, családjáról, barátairól, szerelméről van szó. De, hogy ez nem monodráma, hiszen a szereplőlista elég hosszú? Ezek a figurák azonban egytől egyig csupán a főhős emlékezetében jelennek meg, akik drámai összecsapások során ugyan, de csak illusztrálják Miller monológiáját. Amelynek körülbelül az a lényege, hogy miért nem tudja igazán elírni halott édesanyját, akit pedig nagyon szeretett, miért érezt megkönnyebbülést, amikor öngyilkos lett a barátja, akit neki kellett volna védeni az Amerikaiellenes Tevékenységet Vizsgáló Bizottság előtt, miért vette olyan könnyen, majdnem jószívből tudomásul, hogy Monroe meghalt, miért nem érezte a szörnyű tragédia súlyát, amikor egy hajdani koncentrációs tábor barakkjái között járt? Csupán lelkiismereti kérdés, ami talán a nézők egy része számára tipikus értelmiségi nyavalygásnak tetszik, pedig majdnem minden felnőtt ember tudja, hogy rendszerint nem akkor rendülünk meg, amikor ezt elvárják tőlünk. S hogy mindenekelőtt és előtt szeretjük önmagunkat, és ezért könnyűszerrel megbocsátjuk a megbocsáthatatlant is.

Miller is mindig megbocsát magának, együttal környezetének, szeretteinek is, legfeljebb azon csodálkozhatunk, hogy - legalább is a dráma szintjén - nem egészen érti: mások miért nem tudnak ugyanilyen könnyen megbocsátani neki. Van abban valami macho fölény is, ahogy ezt a szerelmeitől számon kéri. Ha van mához szóló aktualitása, ahogy nagyképűen mondani szokták: "üzenete" ennek a darabnak, akkor éppen az, hogy milyen lélektani mechanizmusokkal hárihatuk el a magunk felelősségét. (S nem az az üzenet, ki hogyan viselkedett a politikai nyomások



Nyertes Monroe & Lukács Miller

alatt, hiszen erről nekünk erre felé Európában sokkal kimerítőbb tapasztalataink vannak.)

Ami pedig az előadást illeti, amikor Miller megírta - s amikor elég gyorsan a mű születése után, éppen 30 esztendeje Magyarországon is színpadra került a darab -, még szinte szenzáció volt, hogy ilyen eszköztelenül, vagy mondjuk így: ilyen díszletelenül, ilyen laza dramaturgiai szerkezettel is színpadra lehet állítani egy munkát. Ma, amikor már mindent megéltünk a nézőtérben, a 10 perces csendtől a fehér díszletfalak között (Nádas Péter darabjának nyitóképében), a színpadra felcsabított és ott meztelenre vetkőztetett közönségig (Living Theatre előadása Berlinben), lassan már ósdi formának tetszik ez a fajta epikus színház. Persze minden attól függ, hogy a narrátor, avagy mint itt a nagymonológ előadója színészként mire képes. A Játékszínben most felújított, Balázsovits Lajos rendezte előadás attól élvezhető, hogy Lukács Sándor még személyvet sem rakott magára, nehogy Millerre emlékeztessen, mert abszolút önmaga akart lenni. Annnyira az önvizsgálat erejével kíván hatni, hogy már - már személyes életsorsának ügyeit vélhetjük felfedezni szavai mögött. S ahol Lukács hitelesen mai férfi, ott hiteles az előadás, a többiek csak "untermanok". Akik közül Frajt Edit hívja fel magára a figyelmet az első feleség szerepében.

Ennek a darabnak az előadásánál persze óhatatlanul mindenki arra kíváncsi: mit csinál egy színész - ez alkalommal Nyertes Zsuzsa - Monroe figurájával? Nos, azt a fajta, a pórusból is áradó szexualitást, ami még a mozivásznonról is parázslott, ha Monroe megjelent, természetesen nem tudja produkálni, azt a hisztis énekesnőt, aki bizonytalan önmagában, de kivételesen helyzetével zsarokként tud visszaélni, ezt a praxis ismeretéből készen hozza Nyertes Zsuzsa is. Szerepe azonban - egy lényegében monodráma jellegű előadásban - neki is csak másodlagos. Akinek tetszik Lukács és hitelesnek érzi szavait, annak tetszeni fog az előadás, akinek fenntartásai vannak, az meg fogja kérdezni: minek kellett ezt a darabot elővenni? En azonban az első változatra szavazok.

Bernáth László

4

Hangzó Nyugatplusz 3.

SZABÓ ZOLTÁN ATTILA szerkesztésében

A műveket előadja:

Lukács Sándor színművész, költő

Zene: Barta Gergely, Dóka Attila, Tépi Donát

Zenei producer: Petik András

Megrendelhető:

nyugatplusz@majorbtt.hu, happycaroffice@gmail.com



LUKÁCS
SÁNDOR



HORVÁTH GÁBOR MIKLÓS

Magyar filmek nyomában

Nyugdíjából éldegelő újságíró megengedheti magának, hogy régi szép időkre emlékezzen akkor is, ha már semmi sem olyan, mint régen, vagy talán pontosan ezért. Az elmúlt pár évtized alatt megszokta, hogy a magyar filmek nagy közös bemutatóit mindig más helyszínen, más névre keresztelt rendezvényen nézheti, s a sajtóval kapcsolatot tartó személyek neve is folyamatosan változik.

Lehet polemizálni azon, miért kellett „levinni” a fővárosból Veszprémbe, Balatonfüredre és Balatonalmádiba a magyar filmek legnagyobb seregszemléjét, de nem érdemes. A gyakorlat azt mutatja, hogy vidéken ugyanaz a helyzet, mint Budapesten. Ami telt házat vonz a fővárosban, azok az alkotások megtöltik a széksorokat vidéken is, legyen az zárt helyen vagy szabadtéren. Ami pedig...

A MOZ.GO Magyar Mozgókép Fesztiválon a legjobb játékfilmnek, a legjobb producernek (Király Attila), a legjobb hangmérnöknek (Tózsér Attila) és a legjobb vágónak (Kovács Zoltán) járó díjakat besöpörő *Hogyan tudnék élni nélküled?* nézettsége a határon túli adatokkal együtt már átlépte az egymillió álomhatárt.

Mire e sorok napvilágot látnak, a televízióban és streaming felületeken már szintén egymillió nézője lesz a *Hunyadi*-sorozatnak. A kritikusok egy része ugyan fanyalgott a filmet látva, „összecsapott, túlzottan leegyszerűsített sztoriról” (lásd: „A turkálóból öltöztetett Hunyadi” – Mafab.hu) értekezve, de én inkább annak örülök, hogy nemzetközi szinten is piacépes produkció született.

A dokumentumfilmek közül nézőcsúcsot hozott *A nemzet aranyai*, a legjobb rendezőnek járó díjat (Lakos Nóra) és a diákzsűri díját elhódító *Véletlenül írtam egy könyvet* pedig a korábban rendkívül népszerű családi- és ifjúsági filmjeink rangjára emelkedett. A legjobb rövid dokumentumfilm a *Változó vadon – Az én északom* című alkotás, a legjobb egész estés dokumentumfilmnek a *KIX*-et választotta a zsűri. A legjobb animációért járó díjat megosztva a *Cipők és paták* (rendező: Traub Viktória), valamint a Friss Hús fesztiválon is sikeres *Kutyafül* (Vác Péter műve) kapták. A legjobb

kisjátékfilm díját Nógrády Maya *Kecskeéneke* érdemelte ki.

Jó volt látni a sok kellemesen szórakozó embert a veszprémi Óváros téren a *Futni mentem* vetítésén. Igaz, a profi „bemelegítés” már megtörtént a tett színhelye felé tartva a Sárík Péter Trió feat. Berki Tamás részéről a Filmio Fröccsteraszán. A veszprémi Hangvillában főként fiatalokból álló közönség az első perctől kezdve a százegyedikig kifejezetten jól érezte magát a *Véletlenül írtam egy könyvet* vetítésén.

Az elmúlt évtizedek többszörösen kitüntetett színészeinek, Kern Andrásnak, Bodrogi Gyulának, Koltai Róbertnek, Bálint Andrásnak, Jordán Tamásnak vagy a hasonló módon elismert művésznőknek, Pogány Juditnak, Bánsági Ildikónak, Hámori Ildikónak, Takács Katinak megérdemelt jutalomjáték a *Ma este gyilkolunk*. Az új generációt képviselve Hermányi Mariann bizonyítja, hogy van bőven merítése a filmrendezőknél, ha fiatal és tehetséges szereplőkre van szükségük.

A nagyterem szinte üresen tátongott a *Széchenyi és az utolsó éjszakai látogató* című tévéfilm veszprémi bemutatóján a Hangvillában. Nyár, éjszakai előadás, valamivel több nézőre számítottam. A rendező, Szilágyi Andor, úgy is, mint történelemtanár, szomorú magyarázattal szolgált az érdeklődés hiányára. Szerinte a „lánglelkű” Kossuth sokkal közelebb áll a szabadságot szerető magyarok szívéhez, mint a megfontoltan, tudományos megalapozottsággal, apró lépésekkel építkező Gróf Széchenyi István.

Kossuth népszerűsége máig töretlen, de valóban ideje volna, ha Széchenyi is megkapná a kellő tiszteletet, s csökkenne az a fényévnnyi távolság, ami a két, hazájának boldogulását teljesen más úton megvalósítani szándékozó államférfi között volt. (Tény, hogy Széchenyi soha nem bocsátotta meg Kossuthnak a „vágóhídra” lelkesített honvédjeink halálát.) A filmben Gróf Széchenyi István (Szalma Tamás) utolsó látogatója természetesen Kossuth Lajos (Rátóti Zoltán), akiknek az elképzelt beszélgetéséhez nem árt egy valódi, emelt szintű történelemértelem...



MISKE EMŐ: Petőfi-verskollázs III.

Vadkelet

Nyugat**plusz**



LADIK KATALIN

Slavko Matković

Egy kivételes, elszánt értelmiségi réteg tudja, hogy az egészséges sejt az őt teremtő testet elhagyván egy idegen testben életképes lehet ugyan, de rendszerint eltorzul: vagy a befogadót károsítja meg, vagy önmagát pusztítja el, vagy pedig annyira átalakul az új környezetben, hogy kimagasló életképességről tesz tanúbizonyságot. A befogadó testben, országban megtűrt, esetleg elismert külföldi lesz, saját országában, testében már idegen. A hazalátogató értelmiségi nem ismer rá egykori hazájára, testére. A TEST-HAZA sem ismeri fel őt, aki immár ALAN FORD alteregója. Két idegen méregeti egymást gyanakodva.



Az Alan Ford-kultusz Olaszország mellett Közép-Európa déli részében, a Balkánon mindmáig hódít. Példa erre Szlovénia Nemzeti Múzeumának 2019-es tárlata Ljubljanában, melyet az első Ford-szám megjelenésének ötvenedik évfordulójára rendeztek. A kiállítás megnyitó szinte szakrális programnak tűnt, ahol a közönség az áhitat mellett időnként azért hahotázásban tört ki.

SZABÓ ZOLTÁN ATTILA felvételei

MONTY CANTSIN
alias SZABÓ PALÓCZ ATTILA
A nyílt forráskódú
Alan Ford

Hihetetlenül népszerű volt az egykori Jugoszláviában az olasz *Alan Ford* című képregénysorozat, a Magnus & Bunker szerzőpáros – vagyis Roberto Raviola (Magnus; 1939–1996) rajzoló és Luciano Secchi (Max Bunker) forgatókönyvíró – alkotása, amely valósággal elkápráztatta az olvasóközönséget az akkoriban még a szlovéniai Triglav hegységtől a Vaskapuig, illetve az észak-macedóniai Vardar folyótól az Adriáig terjedő léptékben mért országban.

Hamarosan tehát egy olyan összjugoszláv élménnyé vált, amelynek gegeit, belső poénjait, fontosabb szereplőit mindenki ismerte, hatása pedig a popkulturális szintet messze meghaladva épült be a hétköznapi kommunikációba és a közkeletű szimbólumrendszerekbe. Hiszen egyszerű hivatkozásokból is bárki érthette, mire vonatkozik egy-egy, a képregényre utaló célzás. Alan Ford, a történetek címszereplője egy nyurga, szőke, New York-i munkanélküli csóró, aki a véletlenek kedvezőtlen összejátzásának következtében a TNT csoport tagjává válik: ez egy titkos ügynökökből álló szervezet, amelynek székhelye egy lepukkant virágboltban van, vezetője pedig Number One, egy matuzsálemkorú tolókoksis rokkant férfi, aki mindenről és mindenkiről mindent tud. S bár a történet a modern metropolisban játszódik, ő egykor régen még személyesen találkozott Homérosszal, Nagy Sándorral, de Robespierre-rel is.

Magnus & Bunker pályáját az úgynevezett fekete képregény (fumetto nero) műfajával kezdte, és ez meglátszik ezen a sorozaton is, de az Alan Ford-történetek legfontosabb eleme mégis a humor, a szarkazmus és a groteszk. Ezek együttállása hozta meg a mérhetetlen sikert.

Cseppet sem véletlen tehát, hogy az ő nevét „aggatta magára” a szabadkai Slavko Matković (1948–1994) képzőművész, költő, performer, konceptuális alkotó, amikor művésznevet választott magának. Esetében ugyanis ezt hasonlóképp kell elképzelnünk, mint ahogy a neoisták használták – és nagyon remélem, hogy még most is használják – a Monty Cantsin nevet. Monty Cantsin a nyílt forráskódú popsztár, akinek feltűnése lényegében az így jelölt szoftverek előképe volt. Az ő nevét bárki „magára aggathatja”, hogy a saját munkásságával is hozzájáruljon Monty Cantsin életművéhez és a sikereihez. Ez tehát egy szabad felhasználású (multiple-use) művésznev, amit egy időszakban az Art Lover néven is ismert Szombathy Bálint (1950–2024), az ismert vajdasági magyar képzőművész, performer, költő, szerkesztő, multimedialis író, konceptuális művész, az *Uj Symposion* egykori legendás grafikai és művészeti szerkesztője, Matković legjobb barátja, alkotótársa, spirituális testvére is használt. Mindketten a Bosch+Bosch csoport alapító tagjai és vezéregyéniségei voltak, akik szemléletükkel és kreatív tevékenységükkel alapvető befolyást gyakoroltak az alkotóközösségre.

A *Deautorizáció – Alan Ford & Art Lover akcióban* című képregényt Slavko Matković *A műalkotás szerzőtlenítése* című projekt részeként készítette el az 1981-es fiumei kiállítása alkalmából. Magyar fordításban a *Nyugat Plusz* adja elsőként közre.



DEAUTORIZÁCIÓ

AZAN FORD & ART LOVER AKCIÓBAN

© 1981, MATKOVIĆ



ART LOVER FEKETE PÓLÓT VISELT, AMELYRE CAVELLINI MATRICÁJA MELLÉ EGY CETLIT IS FELRAGASZTOTT EZZEL A SZÖVEGGEL: „I AM MONTY CANTSIN”.

A BELGRÁDI PÁLYAUDVARON

FASZT SE FOG TALÁLNI

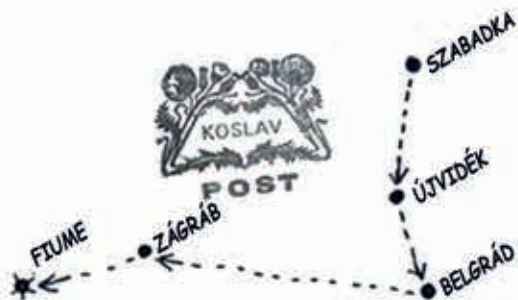


J AM
MONTY
CANTSIN

EZ A FICKÓ
MINTHA KERESNE
VALAKIT!



A HŐMÉRSÉKLET ÁRNYÉKBAN IS MEGHALADJA A 26 CELSIUS-
FOKOT. A VONAT NEGYVENPERCES KÉSÉSSSEL INDUL.
ALAN MEG NEM VÁLTOTT JEGYET.
A SZÍVÉLYES TALALKOZÁS UTÁN MINDEZEK A TÉNYEZŐK ARRÁ
KÉSZTETIK ŐKET, HOGY BETERJENEK AZ ALLOMÁS RESTIJEBE
EGY-EGY ÜVEG JÉGHIDEG SÖRRE.



A HIDEG SÖR MELLETT NEVETGÉLVE DOLGOZZÁK KI
TERVÜKET, AMELYET A FIATAL JUGOSZLÁV MŰVÉSZEK
XI. BIENNÁLÉJÁN KÉSZÜLNEK MEGVALÓSÍTANI.

SZERZŐTLENÍTJÜK A
MŰALKOTÁST ÉS EZZEL
HALÁLÓS ÜTÉST MÉRHETÜNK
A HAGYOMÁNYOS
MŰVÉSZETRE...



ÍGY VAN, ALAN, A
VÉGSŐKIG KITARTÓ, HARCRA
VALÓ ELTÖKELTSÉGÜNK
ÚJABB GESZTUSA LESZ EZI
(HALLANAK MAJD MÉG EGY SZÉP
NAPON A BOSCH-BOSCH
CSOPORTRÓL.)



A VONATON TELJES A NYUGALOM - AZ UTASOK ALSZANAK.
NEM SOKKAL SŁAVONSKI BROD ELŐTT
EGY INDIÁN LÉP BE A KUPÉBA.

☀ FÉNY ☀



VAN ITT
EGY KIS HELY
A DOBOZAIMNAK?

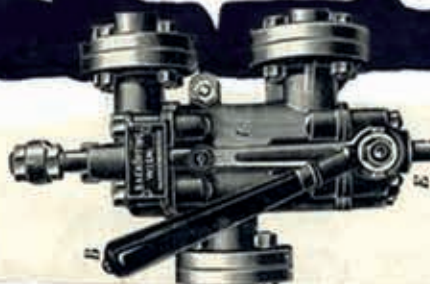
CSAK EGY HELY
A DOBOZAIMNAK.

ÉN NEM ŪLHETEK LE,
SEMMIKEPP... NEM...

BASZOM ÉN A
DOBOZAJDAT,
HAGYJ ALUDNI...

ŪLJ A DOBOZAJDRA
ÉS MARADJ VESZTEG,
MI A FASZT RAKOS-
GATOD ITT ŐKET?

AKKOR SZÍVJ INKÁBB
VALAMIT! TÁN ATTÓL
TARTASZ, NEHOGY EGY
LITER ÁRAM ELFOLYJON
BELŐLÜK?



REGGEL NEGYED ÖT TÁJBAN ART LOVER ÉS ALAN A PÉNZT SZÁMOLGATJA!

1981. július 5.



SRÁCOK, VAN MÉG PÉNZETEK A HAZAÜTRA, EZEN FELÜL PÉDIG JUT MÉG 27 KORSÓ SÖRRE ÉS 16 TARGYIRA!

AZ ÉPP ELÉG. A NAGY BERISZLÁV, AKI EZT A PROJEKTÜNKET PÉNZELI A BIENNALEN, OTT VÁR BENNÜNKET A LÓVEVAL ÉS A RÉSZLETES PROGRAMMAL A VASÚTALLOMASON.

олуја се приближава*



VÉGÜL HÁROMNEGYED HÉTKOR MEGÉRKEZNEK FIUMÉBE, AHOL AZ ELSŐ MEGLEPETÉS VÁRJA ÖKET A SOK KÖZÜL, AMELYIK MÉG CSAK EZUTÁN KÖVETKEZIK. AZ ESEMÉNYEK VIHARA KÖZELEDIK.



ÜDV NÉKTEK, SZERZŐTLENÍTŐK, ITT AZ ALAPANYAGI A DÍJATOKAT, SAJNOS, MAJD CSAK AZUTÁN TUDOM KIFIZETNI, HA ELMENTÉTEK ÉS MÁR NEM TUDJÁTOK ATVENNI, ILYENEK A SZABALYOK.

WOW!



SZARÁS

TRAS

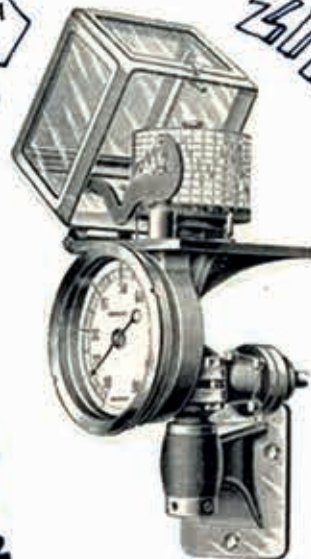
BIOLÓGIA ÓRA

Ziiii

GRUNF KÜLDÖTT ÉRTETEK AUTÓT A TNT CSOPORTBÓL. TERMÉSZETESEN EGY KICSIT MÉG KELL TÖLNI... ELVISZLEK BENNETEKET A SZALLODÁBA...

VALAMI TÖRTÉNNI FOG

šip



* Vihar közeleg



KICSIT KÉSŐBB TOMISLAV GOTOVACNÁL.

MEG KELL NYIRATKOZNI, ALAN, HOGY VISSZANYERJEM A TELEPATIKUS KÉPESSEGEIMET. NYIRATKOZÁS UTÁN EGY IDŐRE MAJD FEHÉR, FEHÉR FÉNYESSÉGÉ VÁLTOZOM. EZ EGY FELVÉTEL A TÖRTÉNELEMNEK ÉS AZ IDŐNEK.

RENDBEN, TOM, SZÜKSÉGÜNK VAN A SEGÍTSÉGEDRE

ALAN, IDENÉZZ,
MEGJÖTTEK TOM BARÁTAI,
HOGY SEGÍTSENEK!

A VILÁGMINDENSÉG FEHÉR FÉNNÉ VALÓ ÁTVÁLTOZÁSÁNAK KÉT FÁZISA.





IDŐKÖZBEN A NEOISTÁK VERESÉGET VERESÉGRE HALMOZNAK A VALERIAN SEREGEKKEL VIVOTT ELKESÉREDETT HARCBA. LÉZERPISTOLYAİK NEM ELÉG HATÉKONY FEGYVEREK A VALERIANOK LÉZERÁGYUIVAL SZEMBEN, AMELYEK MEGSEMMISÍTİK A NEOISTÁKAT.

LÁTVÁN, HOGY A NEOISTÁK VERESÉGRE ÁLLNAK A HARCBA, ALAN FORD ÚGY DÖNT, HOGY BARÁTAITÓL, A JAGNOKTÓL KER SEGÍTSÉGET IDŰN ÉS TÉREN ÁT. RÁJÖN, HOGY A GONOSZ ELLEN CSAK A GONOSZ KÜZDHEZ...

ÉLJEN A NEOIZMUS!

VISSZATÉRÜNK 1868-BA, ART LOVER. MEG KELL KERESNEM NÉHÁNY BARÁTOMAT ABBÓL A KORBÓL, EGYEZTETNEM KELL VELÜK A VALERIANOK ELLENI ÖSSZEHANGOLT TÁMADÁSROL.

KEDVES BARÁTOM, A MŰVÉSZETI METEOROLÓGUSOK ÉS A BOSCH+BOSCH CSOPORT EGYKORI TAGJAI MINDIG KÉSZEN ALLNAK A VALÓDI MŰVÉSZET CELJAIÉRT VIVOTT HARCRA.

ELTÉRVE A SZOKÁSAIKTÓL, HŐSEINKNEK ELÉG VOLT NÉHÁNY MÁSODPERC AHHOZ, HOGY FORDÍTSANAK EGYET A „BIOLÓGIAI ÓRÁJUKON”, ÉS MÁRIS A MÚLTBAN TALÁLTÁK MAGUKAT. MINDEN GOND NÉLKÜL SIKERÜLT EGY ÉVSZÁZADNYIT VISSZAUGRANIUK AZ IDŐBEN.



DÉL-AMERIKA 1868, BARRANCO TARTOMÁNY FELDERÍTETLEN VIDÉKE - MAGYARÁZZA ALAN FORD A HŰSÉGES BARÁTJÁNAK.

FIATALABBNAK ÉS ERŐSEBBNEK ÉRZED MAGAD, KEDVES BARÁTOM? TE MOST EGYSZERRE ÉLED MEG A SAJÁT UNOKÁD, APÁD, NAGYAPÁD ÉS DÉDAPÁD IFJÚSÁGÁT, EZÉRT JÓVAL ERŐSEBB VAGY, MINT TÍZ PERCCSEL EZELŐTT A SUŠAKI* JADRAN HOTELBEN, AMI MOST 115 ÉVRE VAN TÖLÜNK. ITT VALAHOL, EZEN A VIDÉKEN KELL LENNIE ANNAK AZ EXPEDÍCIÓNAK, AMELYBEN TALÁLKOZNI SZERETNEK AZ EGYIK MÁS ALAKOT VISELŐ ENEMMEL.



* SUŠAK FIUME EGYIK VÁROSRESZE, AMIT 1948-BAN CSATOLTAK A TELEPÜLÉSHEZ.



KÉTÓRÁNYI HŐSIES HARCBAN PÓKEMBER TELJESEN SZÉTVERTE A VALERIÁNOK SEREGÉT... VALERIÁNA PEDIG FEMME FATALE ATOM-KIRAKATBÁBÚVÁ VÁLTOZOTT, MIUTÁN ÖNGYILKOSSÁGOT KÖVETETT EL A „LEGVEGŐ MOSOLYNAK” NEVEZETT ATOMORGAZMUSÁVAL

HA HA HAAAAAAAAA



MONTY, KIKI CUKORKA, LEO LAZER ÉS A TÖBBIK MIND VISSZATÉRTÉK A SAJÁT BOLYGÓJUKRA. A FÖLDÖN ELURALKODOTT A BÉKE... ALAN FORD ÉS ART LOVER ITT MARADT, HOGY TOVÁBBRA IS KITARTÓAN PECSÉTELJEN, ÍGY TARTVA FENN A KAPCSOLATOT A GE BOLYGÓ MAIL ART ALKOTÓI KÖZÖTT.



„A földalatti...
... meteorológusok”
időjárólsok.
Folyt. kör. valamely
más térben és időben!

AVIONOM
PARAVION



MIRE LESZÁLLT A SÖTÉT ÉJSZAKA, A DEAUTORIZÁCIÓS TERVEK NAGY RÉSZE MÁR MEGVALÓSULT. S MIKÖZBEN BARÁTAINK ÉS HŐSEINK A DALMÁT KONYHA SPECIALITÁSAIVAL (KONZERVES MÁJPÁSTÉTOMMAL ÉS MÁSNAPOS KENYÉRREL) ENYHÍTGETTÉK SEBEIKET MONTY CANTSIN MAIL ART BLUESÁNAK HANGJAI MELLETT. AZ ESEMÉNYEK HIRTELEN ÚJ DIMENZIÓBA LÉPTEK...



A DALMÁT TÁJBAN EKKOR ALAN A MEGBOLDOGULT B. MIKLÓSRA ISMERT.



MINDEN REGGEL
AZT KÉRDIK TŐLEM,
HOVÁ SIETEK, ÉN PEDIG AZT FÉ-
LELEM, HOGY A POSTÁRA
SIETEK, HOGY ELKÜLDJEM AZ ÚJ
MAIL ARTOMAT.



MINTHA
1984-BEN JÁRNÁNK



ÉVEN! EZ MONTY
CANTSIN ÉS A TÖBBI NEOISTA
ŰRHAJÓJA. A SEGÍTSÉGÜNKRÉ
SIETEK A BÁZISUKRÓL,
AZ ANNO NEOISTO
PRIMERO BOLYGÓRÓL.

/MONTY CANTSIN MAIL ART
BLUESÁNAK FELVEZETŐ TAKTUSAI/



AZ ŰRHAJÓRÓL ÜZENET ÉRKEZETT.



»PÁRHUZAMOS ÖTLETEK«
ALAN FORD & ART LOVER



VÁRATLANUL...



ALAN,
VIGYÁZZ!

**BAM
BAM
BABARA BAM**

RÖVID ÉS VÉRES CSATA KEZDŐDÖTT.

AZONNAL EL KELL TŰNNÜNK
EBBŐL A TÉRBŐL ÉS IDŐBŐL...
-VIGYÁZZ, MOSTI-



**BAM
BAM
BABARA
BAM**

NÉHÁNY MÁSDPERCEL KÉSŐBB A LEGNAGYOBB
BALTIMORE-I PARKBAN, TÍZ ÉVEL KORÁBBAN...

SAJTOS NEM SIKERÜLT MEGTALÁLNUNK
AZ EXPEDÍCIÓT, DE MOST MEGKERESEM
NÉHÁNY BARÁTOMAT A 20. SZÁZADBŐL...



OKÉ, ALAN,
KÉSZEN ÁLLOK

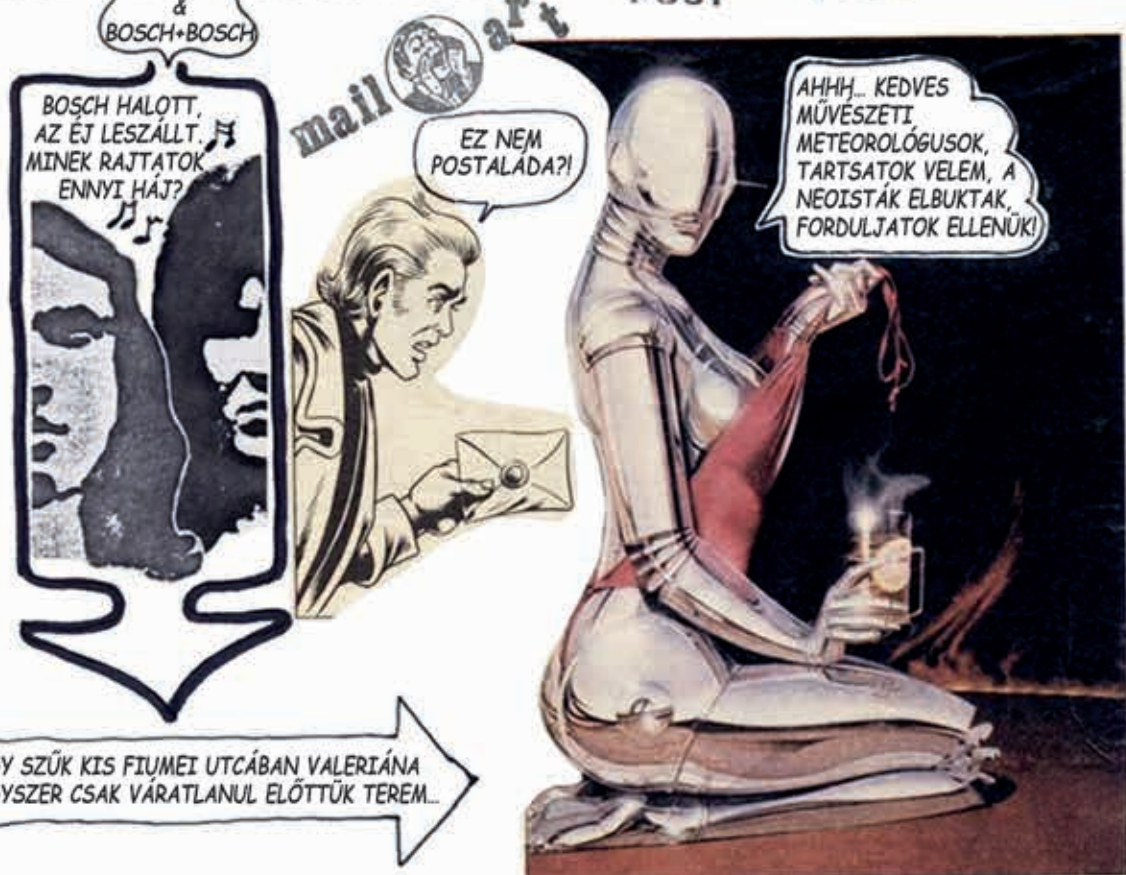


SLAVKO MATKOVIĆ
YU - 24000 SUBOTICA
STIPE GRGICA 32

HŐSEINK MÁSNAP BESÉTÁLTAK AZ ELSŐ CSAPDÁBA!
EGY VALERIÁN ZSOLDOS, AKI ÁRTALMATLAN TURISTÁNAK ÁLCÁZTA MEGAGÁT, A KÉK SPORTKOCSIJÁVAL
MEGPRÓBÁLTA ELGÁZOLNI ÖKET AZ ELHAGYATOTT AUTÓÚTON.



HŐSEINK AZONBAN MÉGSEM ÁLLNAK EL A TERVÜKTŐL...
FOLYTATJÁK ÚTJUKAT A POSTA FELÉ, MEGPAKOLVA MAIL ART
ÜZENETEKSEL MONTNYAK, ZAGORIČNIKNEK ÉS MERLINNEK
CÍMEZVE... A MAIL ART BLUES DALLAMÁVAL AZ AJKUKON
&
BOSCH+BOSCH



A SUŠAKI JADRAN SZÁLLODA
BESZÉLGETÉS ZAJLOTT



-AS SZOBÁJÁNAK ZÁRT AJTAJA MÖGÖTT AZ ALÁBBI

MINÉL ELŐBB HOZZÁ KELL FOGNUNK
A HAGYOMÁNYOS MŰVÉSZELET DEAUTORIZÁLÁSÁHOZ.
HATÉKONYNAK ÉS GYORSNAK KELL LENNÜNK.
EL KELL VÉGEZNÜNK A FELADATUNKAT AZ ÖSSZES
NEHEZSÉG ÉS FENYEGETÉS ELLENÉRE.



SZERINTEM IS, ALAN. ELŐBB
AZONBAN MEG KELL OLDANUNK
NÉHÁNY FONTOS DOLGOT.
ELŐSZÖR IS PÉLDÁUL HÚST KELL
VENNÜNK A ROSTÉLYOZÁSHOZ
NAGY BERISZLÁVVAL...



OKÉ, EZZEL
TELJES MÉRTÉKBEN
EGYETÉRTEKI!



**SLAVKO
MATKOVIĆ**

(Szabadka)

»A műalkotás szerzőtlenítése«

mail salon
fiume
korzo 24
hétfő, 1981. 07. 6.
19 óra



CSAK A FEJEM
NE ŰSD, KÉK
ELVTÁRS...
CSAK A FEJEM
NE ŰSD,
KÉK ELVTÁRSI!

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ 1981. JÚNIUS 6-TÓL 8-IG
NYITVA TARTÁS: 10-13; 17-20 ÓRA KÖZÖTT



mail  art

LOVER,
FILMEZZI
FILMEZZI!

VESZEM!
VESZEM!

GYERTEK EL
SLAVKO MATKOVIĆ
KIÁLLÍTÁSÁRA,
ITT A MEGHÍVÓ...



Kia EV3. Akár 605 km hatótávval. Kiemelkedően egyedi.



Movement that inspires

A kép illusztráció. Jelen hirdetés nem minősül ajánlattételnek, célja kizárólag a figyelem felhívása. Részletek a www.kia.com oldalon.
A Kia EV3 elektromosenergia-fogyasztása (vegyes): 14,9-16,2 kWh/100 km; CO₂-kibocsátása (vegyes): 0 g/km. 605 km teljes elektromos hatótáv; 2WD long-range modell 81,4 kWh akkumulátorral, WLTP-becsléssel. Az AER az időjárási viszonyoktól és/vagy a vezetési stílustól függően változhat. - A megadott fogyasztási és károsanyag-kibocsátási értékek a hatályos jogszabályok által meghatározott mérési eljárás [(EU) 2017/1153] szerinti mérésekből származnak. A fenti értékek meghatározása az RDE (ang. röv.) (Valós vezetési feltételek mellett kibocsátás*) vizsgálattal kiegészített új WLTP (ang.röv.) (könnyűgépjárművekre vonatkozó, világszinten harmonizált) vizsgálati eljárás) szerinti mérési ciklussal történt. Az adatok tájékoztató jellegűek, egyes konkrét mérési eredmények ezektől eltérhetnek, különbségeket mutathatnak. Jelen árlistában feltüntetett adatok a www.kia.com/hu/szerviz/7-ev-garancia és a www.kia.com/hu/jogi-nyilatkozat oldalakon foglaltakkal együttesen érvényesek. Minden jog fenntartva. © Kia Hungary Kft. Minden jog fenntartva. © Kia Hungary Kft.

Nyugatplusz

újnyugat
IRODALMI KÖR

Kortárs versek, prózák, esszék gyűjteménye a 21. század egy – ismét – zűrzavaros, háborús korszakában, amikor *fekete az anyag rejtett lelke, / jaj, /fekete, fekete, fekete.*

A *Nyugat Plusz* 2025/2. kiadványa avval a céllal született, hogy a 21. század kihívásaival szembesülni kész, vitára és párbeszédre hajlandó művészek, gondolkodók érvényeset, igazat írjanak. Új versekkel lépjenek színre, megfontolandó felvetésekkel, megállapításokkal gazdagítsák a magyar kultúrát. Igen, részint misszió, részint szélmalomharc ez, mivel értékteremtésről, értékmentésről, tehetségek felfedezéséről, tehetséggondozásról, a minőség iránti elkötelezettségről tanúskodik ez a mű is. Csak azoknak ajánljuk, akiknek van igénye a szellemi egyenkosztól különbözőre, a „primőrre”, a játékosra, a valóságosra.



Nyugatplusz

NYUGATMA